

Hansti Duniya (Punjabi)

♦ Vol. 46 ♦ No. 12 ♦ December 2022

₹15/-

ਹੱਸਤੀ ਦੁਨੀਆ

ਹੁਸਤੀ ਦੁਨੀਆ

• Vol. - 46 • ਅੰਕ - 12 • ਦਸੰਬਰ 2022 • Pages : 52
(ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਬੈਧਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਅਨੋਖੀ ਪਤ੍ਰਿਕਾ)

Also published in Hindi, English & Marathi

Printer & Publisher Raj Kumari, on behalf of Sant Nirankari Mandal, Delhi-110009,
Printed at HT Media Limited, Plot No. 8,
Udyog Vihar, Greater Noida- 201306 (U.P.)

& published at

Sant Nirankari Satsang Bhawan,
Sant Nirankari Colony, Delhi-110009

Editor (Honorary)

Sulekh Singh 'Sathi'

Email: editorial@nirankari.org

Ph.: 011-47660200

Fax: 011-27608215

Website: www.nirankari.org
kids.nirankari.org

Subscription Value

Country	1 Year	3 Years	5 Years	11 Years
India/Nepal	₹ 150	₹ 400	₹ 700	₹ 1500
U.K.	£15	£40	£70	£150
Europe	€20	€55	€95	€200
USA	\$25	\$70	\$120	\$250
Canada/Australia	\$30	\$85	\$140	\$300

Other Countries

Equivalent to U.S. Dollars as mentioned above.

04

19

16

20

ਸਤੰਤਰ

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ	04
ਵਿਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨਤਰੀ	10
ਹਾਸਾ-ਬੇਤਾ	16
ਸਾਧਰਣ ਵਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨਤਰੀ	19
ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ?	27
ਰੰਗ ਭਰੋ ਪੜੀਯੋਗਿਤਾ	38
ਕਦੇ ਨਾ ਭੁੱਲੋ	42
ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਪਰਮ	50

46

ਚਿਤੱਰਕਥਾਵਾਂ

ਕਿੱਟੀ	20
ਚਿਤੱਰਕਥਾ	46

ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ

ਕਹਾਣੀਆਂ

06. ਕੱਛੂਏ ਦਾ ਉਪਕਾਰ
- ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਾਦਿਕ
11. ਜਦ ਜਾਨਵਰ ਗੁਲਾਮ ਹੋਇਆ
- ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਕਾਸ਼
15. ਪਰਉਪਕਾਰ ਦਾ ਪੁਰਸਕਾਰ
- ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੋਗਨਾ
24. ਉਪਹਾਰ ਰਾਣੀ ਤਿੱਤਲੀ ਦਾ
- ਅਮਨਪ੍ਰੀਤ
29. ਚੁਨਮੁਠ ਦੀ ਚੜ੍ਹਗਈ
- ਰਾਜਕੁਮਾਰ 'ਰਾਜਨ'
33. ਨਿਮਰਤਾ ਦੀ ਤਾਕਤ
- ਪ੍ਰਭਜੋਤ ਕੌਰ
35. ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਛੱਬਣ ਤੋਂ ...
- ਪਰਮਜੀਤ
39. ਸੁਨਿਹਰਾ ਗੁਲਾਬ ਦਾ ਛੁੱਲ
- ਏ. ਪੀ. ਸਿੰਘ
44. ਲੱਡੂ ਚੌਰ ਦੀ ਸਜਾ
- ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ

06

11

15

24

33

39

ਗੀਤ-ਕਵਿਤਾਵਾਂ

05. ਪੰਛੀ ਪਿਆਰੇ
- ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਹਰਮਨ
18. ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਪੌਦਾ
- ਸੰਤੁ ਮਸਤਾਨਾ
34. ਕਰੋ ਰੋਜ਼ ਪੜਾਈ
- ਰਾਧੇਲਾਲ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੇਖ

08. ਰੰਗੀਨ ਸੰਸਾਰ ਤਿੱਤਲੀਆਂ ਦਾ
- ਗੋਵਿੰਦ ਭਾਰਦਵਾਜ਼
13. ਵਿਚਿੱਤਰ ਪੌਦਾ
- ਅਨੀਤਾ ਕਪੂਰ
14. ਐਵਰੈਸਟ ਦਾ ਨਾਮਕਰਣ
- ਨੀਲਮ ਭਾਟੀਆ
28. ਜੰਗਲੀ ਪ੍ਰਾਣੀ ਕੰਗਾਰੂ
- ਪਰਸੂਰਾਮ ਸੁਕਲ
31. ਸਫੈਦ ਸੇਰ
- ਕਮਲਜੀਤ ਕੌਸਲ
36. ਆਕਰਸਕ ਪੰਛੀ ਹੁਦਹੁਦ
- ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ
43. ਵਿਗਿਆਨਕ ਬੁਝਾਰਤਾਂ
- ਕਮਲੰਦਰ ਕੁਮਾਰ

ਖਿਮਾ ਦਾ ਗੁਣ

ਪਿ ਆਰੇ ਬੱਚਿਓ ! ਸਾਲ ਦਾ ਆਖਰੀ ਮਹੀਨਾ ਦਸੰਬਰ ਆਰੰਭ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਮਹੀਨੇ ਮਗਰੋਂ ਸਾਲ 2022 ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਦੇਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਾਮਿਲ ਕਰ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਹੀ ਇਹ ਰੰਤ ਚਲੀ ਆਈ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਅੰਤ ਵੀ ਹੋਣਾ ਹੀ ਹੈ। ਦਿਨ ਮਹੀਨੇ ਮਿਥੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨਸਾਨੀ ਸਰੀਰ ਦਾ ਸਮਾਂ ਵੀ ਮਿਥਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਨਮ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਸੁਆਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਮਿਥੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅੰਨੇ ਸਮੇਂ ਬਾਦ ਇਹ ਯਾਤਰਾ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਜੋ ਚੰਗੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਅਪਨਾ ਕੇ ਜੀਉਂਦੇ ਹਨ, ਪਰਉਪਕਾਰ ਦੇ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਨਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਜੋੜਨ ਦਾ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਯਾਦ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਦਸੰਬਰ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਐਸੇ ਹੀ ਇੱਕ ਸੰਤ ਦੀ ਯਾਦ ਕਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯੀਸੂ ਮਸੀਹ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 25 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਮਨਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਕ੍ਰਿਸਮਿਸ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਮਿਥਿਆਵਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪ੍ਰੱਤੀ ਤੇ ਯਕੀਨ ਕਰਨ, ਪ੍ਰੱਤੀ ਦਾ ਆਧਾਰ ਮੰਨ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਤਕ ਪ੍ਰੱਤੀ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਪੁਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਯੀਸੂ ਮਸੀਹ ਜੀ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਨੇਕਾਂ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਤਕ ਵੀ ਲੈ ਲਈ ਗਈ ਪਰ ਆਪਣੇ ਅੰਤਿਮ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹੀ

ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰੱਤੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦੇਣਾ ਇਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਇਹ ਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਭਾਵ ਅਪਣੀ ਜਾਨ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਵੀ ਪ੍ਰੱਤੀ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਰੱਬੀ ਪੁਰਸ਼ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਪਿਆਰੇ ਬੱਚਿਓ ! ਇਹ ਖਿਮਾ ਦਾ ਗੁਣ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹਾਨ ਗੁਣ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਹਾਂ। ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਖੇਡੇ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਵਿਉਹਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਈ ਵਾਰ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੀ ਗਲਤੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵਧੀਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਧੀਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੋਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਖਿਮਾ ਦਾ ਭਾਵ ਸਾਨੂੰ ਵੈਰ-ਵਿਰੋਧ ਤੋਂ ਬਚਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨਸਾਨੀ ਪਿਆਰ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਸੋ ਬੱਚਿਓ ! ਸਾਲ 2022 ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਹੋਇਆ ਹੋਏਗਾ, ਇਸਲਈ ਅਸੀਂ ਖਿਮਾ ਦਾ ਗੁਣ ਅਪਨਾਉਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਲਈ ਚੰਗੀ ਸੌਚ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣੀ ਹੈ।

ੴ ਸੁਲੇਖ 'ਸਾਥੀ'

sulekh.sathi@nirankari.org

ਕਵਿਤਾ : ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਹਰਮਨ

ਪੰਛੀ ਪਿਆਰੇ

ਨੀਲ ਗਗਨ ਵਿੱਚ ਉਡਦੇ ਪੰਛੀ,
ਕਿੰਨੇ ਸੁੰਦਰ ਲੱਗਦੇ।
ਰੰਗ-ਬਿੰਗੇ ਨੀਲੇ ਪੀਲੇ,
ਦਿਨਭਰ ਦਾਣੇ ਚੁਗਦੇ।

ਕਾਂ ਦੀ ਕਾਂ-ਕਾਂ,
ਕਿੰਨਾ ਸ਼ੇਰ ਮਚਾਉਂਦੀ।
ਪਰ ਕੋਇਲ ਦੀ ਕੁਹੂ-ਕੁਹੂ,
ਸਭ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਭਾਉਂਦੀ।

ਨੰਨੀ ਚਿੜੀ ਅਤੇ ਘੱਗੀ
ਤਿਨਕਾ-ਤਿਨਕਾ ਲਿਆਉਂਦੀ।
ਔਨਾ ਸੁੰਦਰ ਵੇਖ ਆਲੁਣਾ,
ਅਕਲ ਮੇਰੀ ਚਕਰਾਉਂਦੀ।

ਬਤਖ ਅਤੇ ਮੁਰਗਾਬੀ ਨੂੰ,
ਜਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਭਾਉਂਦਾ।
ਹੰਸ ਤਾਂ ਮੌਤੀ ਰੁਗਦਾ ਹੈ,
ਪਰ ਬਗੁਲਾ ਮੱਛੀ ਖਾਂਦਾ।

ਬੁਲਬੁਲ, ਤੌਤਾ, ਮੈਨਾ ਵੇਖੋ,
ਕਿੰਨੇ ਪਿਆਰੇ ਲੱਗਦੇ।
ਕਬੂਤਰ, ਹੁਦ-ਹੁਦ ਅਤੇ ਗੁਟਾਰ,
ਸੁੰਦਰ ਸਾਰੇ ਲੱਗਦੇ।

ਮੌਰ ਨੱਚਦਾ ਜਦ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ,
ਕਿਵੇਂ ਖੰਭ ਫੈਲਾਉਂਦਾ।
ਗਾਸਟਰੀ ਪੰਛੀ ਹੈ ਇਹ ਸਾਡਾ,
ਸੱਪ ਨੂੰ ਵੀ ਖਾ ਜਾਂਦਾ।

ਕਠਫੋੜੇ ਦੀ ਚੁੰਝ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ,
ਲੱਕੜੀ ਵਿੱਚ ਕਰ ਦੇਵੇ ਛੇਕ।
ਹਨੂਰੇ ਵਿੱਚ ਵੇਖ ਲੈਂਦੀਆਂ,
ਉਲੂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਕਿੰਨੀਆ ਤੇਜਾ।

ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਉਡਦਾ ਵੇਖ,
ਅਸੀਂ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਬਣਾਇਆ।
ਉਡੋਣ ਦਾ ਸੁਫਨਾ ਮਾਨਵ ਨੇ,
ਕਰਕੇ ਸੱਚ ਵਿਖਾਇਆ।

ਕੱਛੂਈ ਦਾ ਉਪਕਾਰ

ਪਿੰਡ

ਡ ਤੋਂ ਥੋੜੀ ਦੂਰ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਤਾਲਾਬ ਸੀ। ਉਸ ਤਾਲਾਬ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਅੰਬ ਦੇ ਰੁੱਖ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਬੱਚੇ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਛੁੱਟੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਰੋਜ਼ ਤਾਲਾਬ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਖੇਡਣ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਚਰਵਾਹੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਸੂਆਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਤਾਲਾਬ ਤੇ ਲਿਆਉਂਦੇ। ਅੰਬ ਪੱਕਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਸਨ, ਬੱਚੇ ਰੋਜ਼ ਰੁੱਖ ਤੋਂ ਅੰਬ ਤੋੜਨ ਲੱਗੇ।

ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਦ ਅੰਬ ਦੇ ਰੁੱਖ ਤੇ ਕਾਂ ਅਤੇ ਕਾਊਣੀ ਆ ਕੇ ਰਹਿਣ ਲੱਗੇ। ਕਾਂ ਬੇਹੱਦ ਸ਼ਗਰਤੀ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਰੋਟੀ ਆਦਿ ਖੋਹ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ ਦੂਸਰੇ

ਪੌਛੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤੰਗ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਆਦਤ ਸੀ। ਨੇੜੇ-ਨੇੜੇ ਦੇ ਰੁੱਖਾਂ ਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਪੌਛੀ ਵੀ ਉਸ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆ ਚੁੱਕੇ ਸਨ।

ਤਾਲਾਬ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੱਛੂਆ ਵੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਜਦ ਉਹ ਤਾਲਾਬ ਤੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਜਮੀਨ ਤੇ ਚੱਲਦਾ ਤਾਂ ਕਾਂ ਉਸ ਦੀ ਪਿੱਠ ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਿੱਠ ਤੇ ਚੁੰਝ ਮਾਰਦਾ ਲੇਕਿਨ ਕੱਛੂਆ ਉਸ ਦਾ ਕੁੱਝ ਵਿਗਾੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਹਾਰ ਕੇ ਕੱਛੂਆ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ।

ਲੇਕਿਨ ਕਾਊਣੀ ਚੰਗੇ ਸੁਭਾਅ ਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨਾ

ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਕਾਂ ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ
ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ।

ਇੱਕ ਦਿਨ ਕਾਂ ਜਦ ਫਿਰ ਕੱਛੂਏ ਦੀ ਸਵਾਰੀ
ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਕੱਛੂਏ ਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਆ ਗਿਆ।

ਉਹ ਬੋਲਿਆ ਕਿਉਂ ਕਾਲੇ ਕਾਂ ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਪਿੱਠ
ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਕਿਉਂ ਮੈਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ? ਆਖਿਰ
ਤੂੰ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕੀ ਹੈ? ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇੰਝ ਤੰਗ ਕਰਨਾ
ਕੀ ਤੈਨੂੰ ਸ਼ੋਭਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ?

ਇਸ ਤੇ ਕਾਂ ਬੋਲਿਆ— ਤੇਰੇ ਤੇ ਸਵਾਰੀ
ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਬੜਾ ਮਜਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਮੇਰੀ
ਰੇਲਗੱਡੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਸਵਾਰੀ।

ਕੱਛੂਆ ਕਾਂ ਦਾ ਉਤੱਰ ਸੁਣ ਕੇ ਹੋਰ ਵੀ
ਪ੍ਰੋਸ਼ਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣਾ
ਹੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਕਾਉਣੀ ਨੇ ਤਾਲਾਬ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਖੜੇ ਇੱਕ
ਅੰਬ ਦੇ ਰੁੱਖ ਤੇ ਆਂਡੇ ਦਿੱਤੇ। ਰੁੱਖ ਤੇ ਅੰਬ ਪੱਕਣ
ਲੱਗੇ ਸਨ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬੱਚੇ ਰੁੱਖ ਤੇ
ਚੜ ਕੇ ਅੰਬ ਤੋੜਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਕਾਂ-ਕਾਉਣੀ ਨੇ
ਕਾਂ-ਕਾਂ ਕਰਕੇ ਚੀਕਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਬੱਚੇ
ਅੰਬ ਤੋੜਨ ਲਈ ਰੁੱਖ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਬੈਠੇ ਅਤੇ ਰੁੱਖ ਨੂੰ
ਜੋਰ-ਜੋਰ ਨਾਲ ਹਿਲਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਰੁੱਖ ਤੇ ਆਲੂਣੇ ਵਿੱਚ ਪਿਆ ਕਾਂ
ਦਾ ਇੱਕ ਆਂਡਾ ਤਾਲਾਬ ਵਿੱਚ ਜਾ ਡਿੱਗਾ।

ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਕਾਂ ਅਤੇ ਕਾਉਣੀ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ
ਪ੍ਰੋਸ਼ਾਨ ਹੋ ਗਏ। ਕੀ ਕਰੀਏ, ਕੀ ਨਾ ਕਰੀਏ
ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ?

ਕੁੱਝ ਹੀ ਪਲਾਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਵੇਖਿਆ
ਕਿ ਉਹੀ ਕੱਛੂਆ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦਾ
ਆਂਡਾ ਲੈ ਕੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਆਂਡੇ ਨੂੰ
ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਬੋਲਿਆ— ਸੁਕਰ ਹੈ ਕਿ
ਤੁਹਾਡਾ ਆਂਡਾ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਡਿੱਗਾ। ਜੇਕਰ
ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਡਿਗਦਾ ਤਾਂ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ। ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ
ਡਿਗਦੇ ਵੇਖ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ
ਫੜ ਲਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਚਿੰਤਾ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ
ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ। ਸੰਭਾਲੋ ਇਸ
ਨੂੰ। ਆਂਡੇ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਵੇਖ ਕੇ ਕਾਉਣੀ ਖੁਸ਼
ਹੋ ਗਈ।

ਕਾਂ ਕੱਛੂਏ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਪਣੇ ਵਿਵਹਾਰ
ਤੇ ਸਰਮਿੰਦਾ ਸੀ। ਕੱਛੂਏ ਨੂੰ ਧੰਨਵਾਦ ਦੇਣ ਲਈ
ਕਾਂ-ਕਾਉਣੀ ਦੇ ਕੋਲ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਸਨ।

ਪਿਆਰੇ ਬੱਚਿਉ! ਕੱਛੂਏ ਨੇ ਕਾਂ ਦੇ
ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਬਦਲਾ ਚੰਗੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨਾਲ
ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਦਿਲ ਜਿੱਤ ਲਿਆ। ■

ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੇਖ : ਗੋਵਿੰਦ ਭਾਰਦਵਾਜ਼

ਰੰਗੀਨ ਸੰਸਾਰ ਤਿਤਲੀਆਂ ਦਾ

H

ਨਭਾਵਨ ਰੰਗ-ਬਿਰੰਗੀ ਤਿਤਲੀ ਵੇਖਦੇ ਹੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਮਨ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਉਠਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਜੀਵ ਆਪਣੇ ਆਕਰਸ਼ਿਕ, ਚਮਕਦਾਰ ਚਟਖ ਰੰਗਾਂ ਨਾਲ ਸੱਜਿਆ ਹੋਇਆ ਜਦ ਖੂਬਸੂਰਤ ਫੁੱਲਾਂ ਤੇ ਮੰਡਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵੱਡਿਆਂ ਦਾ ਮਨ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਫੜਨ ਲਈ ਵਿਆਕੁਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜੀਵ ਜਗਤ ਦੇ 'ਲੇਪੀਡਪ੍ਰੈਟਾ' ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਤਿਤਲੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਕੁਲ ਇੱਕ ਲੱਖ ਚਾਲੀ ਹਜ਼ਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸਲਭ ਜਾਂ ਮਾਥ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤਿਤਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਲ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 25000 ਦੇ ਲਗਭਗ ਪਾਈ ਗਈ ਹੈ।

ਇਹ ਤਾਂ ਆਪ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤਿਤਲੀ ਦਾ ਜਨਮ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੇਟਰਪਿਲਰ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਅੰਡੇ ਤੋਂ ਬਹਰ ਨਿਕਲਣ ਦੇ ਬਾਦ ਇਹ ਕੇਟਰਪਿਲਰ ਪੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਚਬਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਾਲੀਫੇਮਸ ਮਾਥ ਦੇ ਲਾਰਵਾ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੇਟੂ ਜੀਵ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ

ਹੈ। ਉਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਇਹ ਲਾਰਵਾ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ 48 ਘੰਟਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਆਪਣੇ ਵਜਨ ਤੋਂ 86000 ਗੁਣਾ ਭੋਜਨ ਚਟ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤੌਬਾ-ਤੌਬਾ ਕਿੰਨਾ ਪੇਟੂ ਜੀਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਹ। ਜੇਕਰ ਇਹੀ ਤੁਲਨਾ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਸੱਤ ਪੌਡ ਵਾਲੇ ਨਵਜਾਤ ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਬੱਚਾ ਸਿਰਫ ਦੋ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 300 ਟਨ ਭੋਜਨ ਆਪਣੇ ਪੇਟ ਵਿੱਚ ਪਾ ਲਈ।

ਅੱਗੇ ਪੜਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਥ ਅਤੇ ਤਿਤਲੀ ਦਾ ਫਰਕ ਵੀ ਜਾਣ ਲਈਏ। ਇਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਜੀਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਭਰਮ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇੱਕ ਹੀ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਾਥ ਜਾਂ ਸਲਭ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੇ ਵਾਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਸਰੀਰ ਤਿਤਲੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤਿਤਲੀ ਦਿਨਚਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਮਾਥ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਰਾਤ-ਚਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਗ੍ਰੇਟ ਬਿਊਨ ਅਤੇ ਕੇਨਰੀ ਦੀਪ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਮਿਲਣ ਵਾਲਾ ਸਟੇਂਟਾਨ ਅਤੇ ਸਿਟਗਮੇਲਾ

ਰਿਡਿਕ ਉਲੋ ਸਾ
ਸ਼ਲਭ ਮਾਤਰ 0.08
ਇੰਚ ਲੰਮਾ-ਚੌੜਾ ਹੁੰਦਾ
ਹੈ। 'ਬੀਵਾਰਡ ਬਲਿਊ'
ਨਾਮਕ ਤਿੱਤਲੀ ਜੋ ਦੱਖਣ
ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਦੇ
ਖੰਭਾਂ ਦੀ ਚੋੜਾਈ ਵੀ ਸਿਰਫ 0.55
ਇੰਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ
ਤਿੱਤਲੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ 'ਕਵੀਨ
ਇਲੇਕਜੇਨਡ੍ਰਾ ਬਰਡ ਵਿੰਗ' ਨਾਮਕ ਤਿੱਤਲੀ ਸਭ
ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਪੁਆ ਨਿਊਗਿਨੀ ਵਿੱਚ
ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਇਸ ਤਿੱਤਲੀ ਦੇ ਇੱਕ ਖੰਭ ਤੋਂ
ਦੂਸਰੇ ਖੰਭ ਤਕ ਦੀ ਚੋੜਾਈ 11 ਇੰਚ ਤੋਂ
ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸੋਲੋਮਨ ਦੀਪ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ
ਅਰਨਿਥੋਪਟੇਰੀਆ ਅਲੋਰਿਆ ਨਾਮਕ ਤਿੱਤਲੀ
ਦੀ ਪ੍ਰਾਤੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਮਿਲਦੀ
ਹੈ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਸਿਰਫ ਬਾਰਾਂ ਜਾਤੀਆਂ ਹੀ
ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ।

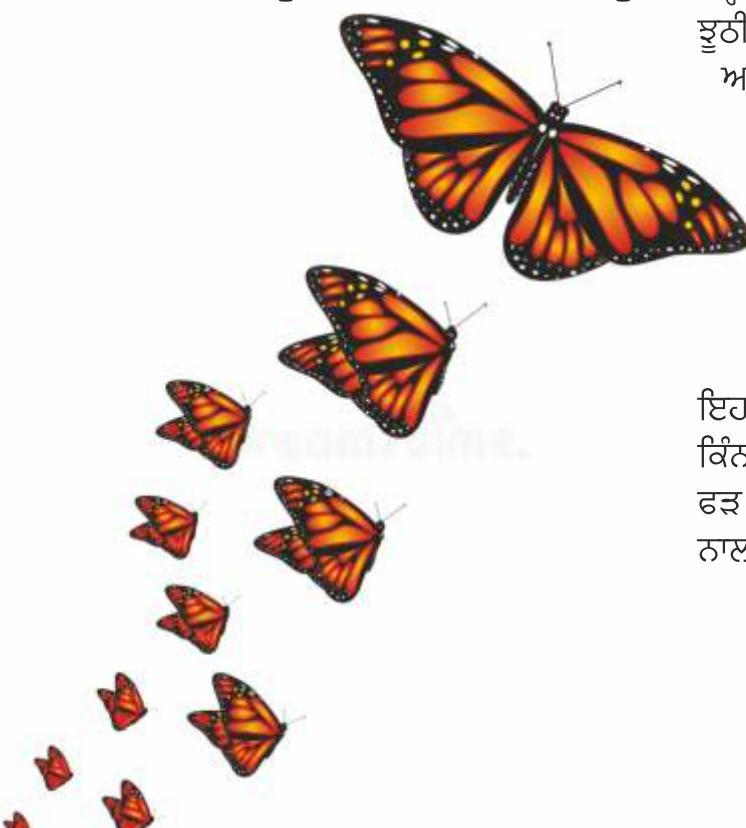
ਤਿੱਤਲੀਆਂ ਦੀ ਸੁਣਨ-ਸ਼ਕਤੀ ਬੜੀ ਤੀਬਰ
ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਦੂਰ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵੀ ਜੀਵ-
ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨੋਂ ਛੁੱਟ

ਦੀ ਦੂਰੀ ਤਕ ਵੇਖ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਤਿੱਤਲੀਆਂ ਨੂੰ
ਆਪਣਾ ਪਿਆਰਾ ਭੋਜਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ
ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜੰਤੂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਖਾ ਨਾ
ਜਾਏ ਇਸ ਲਈ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ
ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੰਗ-ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਹਨ।
'ਡੇਡਲੀਫ' ਤਿੱਤਲੀ ਦੇ ਖੰਭ ਫੈਲੇ ਹੋਣ ਤੇ
ਚਟਕੀਲੇ ਰੰਗਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ
ਪੰਤੂ ਸਮੇਟਣ ਤੇ ਇਹ ਇੱਕ ਮੁਰਸ਼ਾਈ ਪੱਤੀ
ਵਾਂਗੂੰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਜੰਤੂ ਇਸ ਨੂੰ
ਮਾਤਰ ਇੱਕ ਪੱਤੀ ਜਾਣ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧ ਜਾਂਦੇ
ਹਨ। ਕੁਝ ਤਿੱਤਲੀਆਂ ਦੇ ਖੰਭਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਵੱਲ ਦੋ
ਕਾਲੇ ਧੱਬੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਅੱਖ ਦੀ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਦ ਦੁਸ਼ਮਣ ਇਸ
ਝੂਠੀ ਅੱਖ ਤੇ ਵਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ
ਆਪਣੀ ਅਸਲੀ ਅੱਖ ਨਾਲ ਵੇਖ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ

ਬੱਚ ਕੇ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 'ਕਲਾਊਡੇਡ
ਯਲੋ' ਨਾਮਕ ਤਿੱਤਲੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਕੁਦਰਤੀ ਦੁਸ਼ਮਣਾ ਤੋਂ ਤਾਂ
ਤਿੱਤਲੀ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਕਰ ਸਕਦੀ
ਹੈ ਪੰਤੂ ਮਾਨਵ ਆਪਣੇ ਸਵਾਰਥ ਲਈ
ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਤੇ ਤੁਲਿਆ ਹੈ।
ਕਿੰਨਾ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਤਿੱਤਲੀਆਂ ਨੂੰ
ਛੜ ਕੇ ਇੱਕਠਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ
ਨਾਲ ਵਿਚਰਣ ਕਰਨ ਦੇਈਏ।

ਵਿਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਤੰਤਰੀ

□ ਘੜੀਲਾਲ ਅਗਰਵਾਲ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ : ਭਰ ਕਿਉਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ?

ਉਤੱਤਰ : ਜਦ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਟੀਵੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਕੋਈ ਭਿਆਨਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵੇਖਦੇ ਹੋ, ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਕਸਰ ਭਰ ਲੱਗਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਪਰ, ਕਿਉਂ? ਦਰਾਸਲ, ਤੁਹਾਡੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਦਿਮਾਗ ਦੀਆਂ ਅਨੁਕੂਲੀ ਤੰਤਰਿਕਾਵਾਂ ਨਿਊਰੇ ਹਾਰਮੇਨ ਏਡਰੀਨਲਾਨ ਅਤੇ ਨਾਰ ਏਡਰੀਨਲਾਨ ਦਾ ਰਸਾਵ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਭਰ ਪੈਂਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਲੱਛਣ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਲੱਛਣ ਹਨ- ਕੰਬਣਾ, ਲੂੰਕੰਬੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣਾ, ਪਸੀਨਾ ਆਉਣਾ, ਜੀਭ ਸੁਕਣਾ, ਅੱਖਾਂ ਚੜ੍ਹੀਆਂ ਹੋਣਾ ਆਦਿ। ਇਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਭਿਆਨਕ ਵਸਤੂ ਜਾਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵੇਖਣ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਭਰ ਜਾਂਦੇ ਹੋ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ : ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਬਰਤਨ ਕਿਉਂ ਚੰਗੇ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ?

ਉਤੱਤਰ : ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਬਰਤਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕਠਾ ਕਰਨਾ ਇਕ ਪੁਰਾਣੀ ਵਿੱਧੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਬਰਤਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜੀਵਾਣੂੰ ਘੱਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਗਰ ਬਰਤਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਪੂਰ ਜਾਂ ਤੁਲਸੀ ਦੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਪਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਯੂਜ਼ੀਮੈਲ ਅਤੇ ਆਕਸੀਜਨ ਮੌਨਾਟਰਪਿੰਸ ਦੇ ਕਾਰਣ ਸੂਖਸਮ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

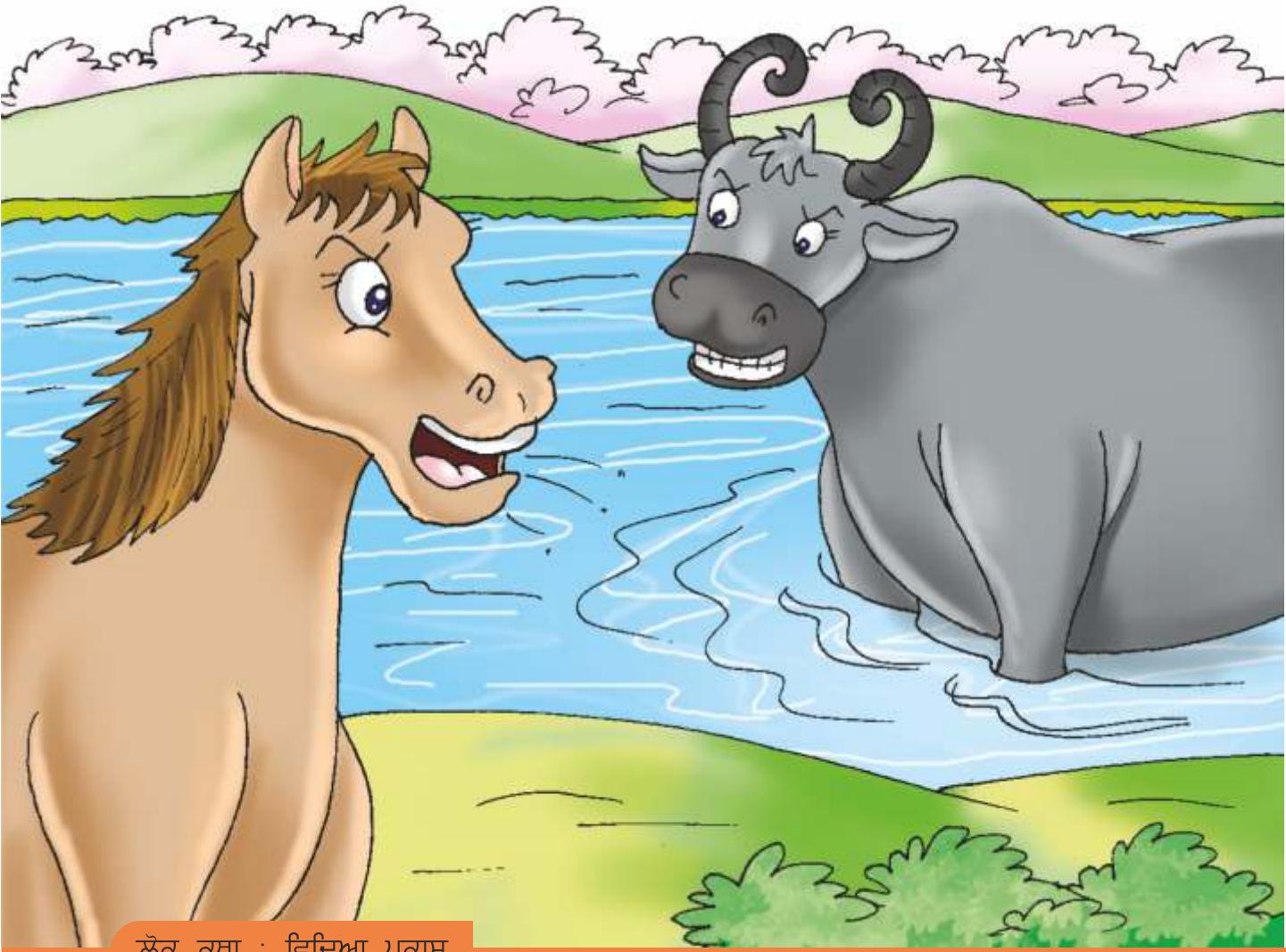
ਪ੍ਰਸ਼ਨ : ਭੇਜਨ ਖਾਣ ਲਈ ਚਿਕਨਾਈ ਭਰਪੂਰ ਬਰਤਨਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ?

ਉਤੱਤਰ : ਭੇਜਨ ਚੰਗੀ ਸਿਹਤ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੂਧ ਅਤੇ ਪੇਸਟਿਕ ਭੇਜਨ ਨਾਲ ਹੀ ਸਰੀਰ ਦਾ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਰੋਗਮੁਕਤ ਵੀ ਰਹੀਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਬਰਤਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਚਿਕਨਾਈ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਜੰਮੀ ਹੋਵੇ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨਾ ਘਾਤਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਬਰਤਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੂਖਸਮ ਜੀਵ ਚਿਪਕੇ ਰਹੀਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸੂਖਸਮਜੀਵ ਬਹੁਤ ਹੀ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਦਸਤ, ਡਾਂਡੀਰੀਆ ਅਤੇ ਮਿਆਦੀ ਬੁਖਾਰ ਵਰਗੇ ਕੁਝ ਰੋਗ ਪੈਂਦਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਚਿਕਨਾਈ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਵਾਲੇ ਬਰਤਨਾਂ ਵਿੱਚ ਭੇਜਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ : ਕੁਝ ਦਿਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਸੋਈ ਗੈਸ ਦਾ ਸਿਲੰਡਰ ਹਲਕਾ ਕਿਉਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਉਤੱਤਰ : ਅੱਜਾਕੱਲ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਭੋਜਨ ਪਕਾਉਣ ਲਈ ਦ੍ਰਵਿਤ ਪ੍ਰੋਲਿਅਮ ਗੈਸ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਿਲੰਡਰਾਂ ਵਿੱਚ ਭਰ ਕੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪੁੱਲਈਆਂ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦਰਾਸਲ ਭੋਜਨ ਬਨਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਰਸੋਈਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਇਸ ਗੈਸ ਵਿੱਚ ਫੋਨ, ਏਥੇਨ, ਬਾਜ਼ਟਨ ਅਤੇ ਆਈਸੋਬ੍ਰੂਟੇਨ ਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗੈਸਾਂ ਦਾ ਮਿਸ਼ਰਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਗੈਸ ਖਰਚ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਿਵੇਂਤਿਵੇਂ ਹੀ ਸਿਲੰਡਰ ਦਾ ਭਾਰ ਘੱਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਿਲੰਡਰ ਹਲਕਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

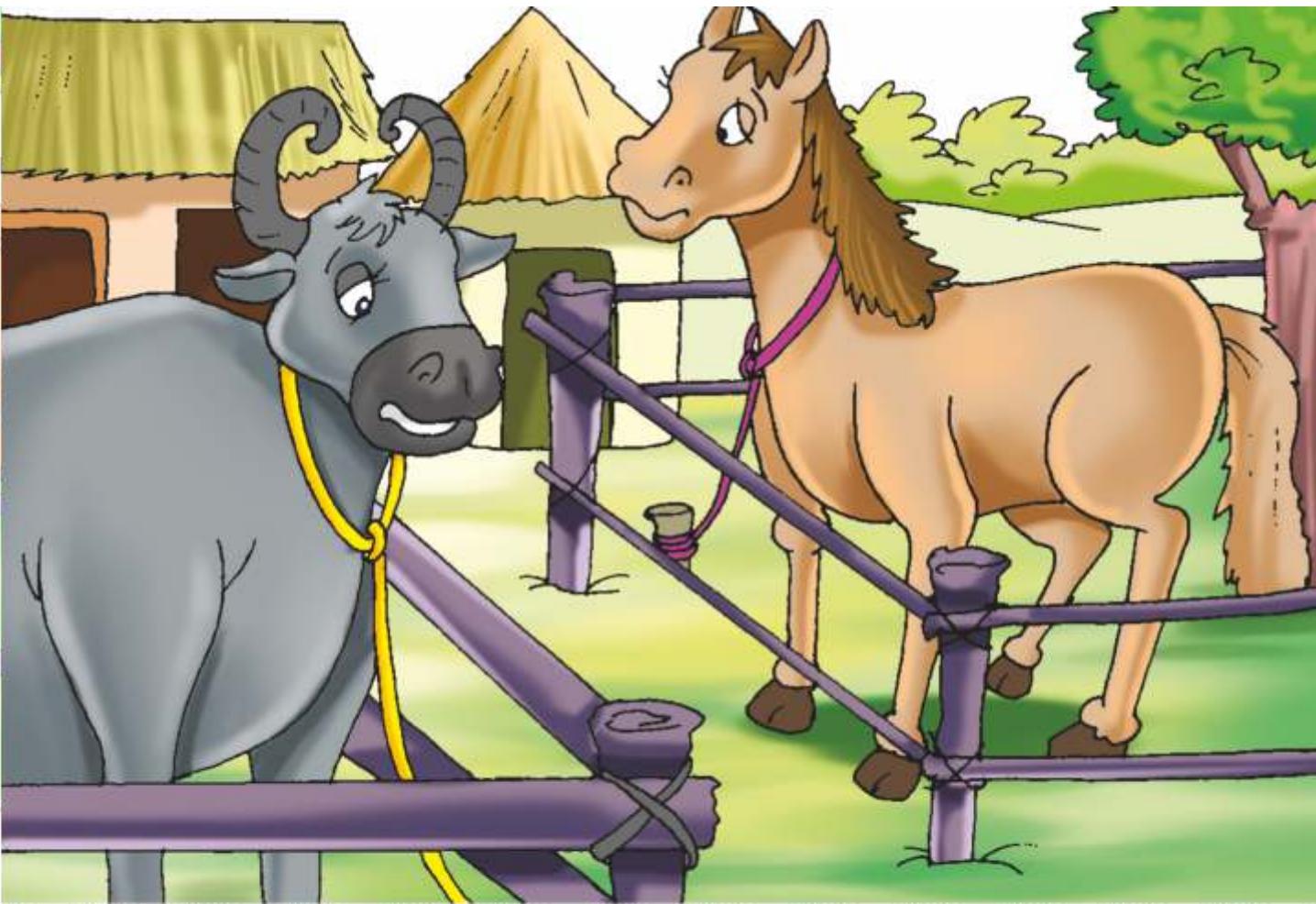

ਲੋਕ ਕਥਾ : ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਕਾਸ਼

ਜਦ ਜਾਨਵਰ ਗੁਲਾਮ ਹੋਇਆ

ਗੱ ਲ ਉਹਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਹੈ, ਜਦ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਪਸੂ-ਪੰਛੀ ਸਭ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਮਿਲ-ਜੁਲ ਕੇ ਰਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਮਨੁੱਖ ਮਵੇਸ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿੱਲਿਆਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰ ਅਤੇ ਪੰਛੀ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਮਿੱਠੇ-ਮਿੱਠੇ ਫਲਾਂ ਦਾ ਸਵਾਦ ਲੈਂਦੇ ਅਤੇ ਤਾਲਾਬ ਦਾ ਮਿੱਠਾ-ਮਿੱਠਾ ਨਿਰਮਲ ਜਲ ਪੇਟ ਭਰ ਕੇ ਪੀ ਕੇ ਆਗਾਮ ਨਾਲ ਸੁੱਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਜਾਂ ਇੱਧਰ-ਉਧਰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਿਚਰਦੇ। ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਉਡਦੇ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨਜ਼ਾਰਿਆਂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਂਦੇ।

ਗਰਮੀ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਿਆਸ ਨਾਲ ਬੇਹਾਲ ਮੱਝ ਅਤੇ ਘੋੜਾ ਤਾਲਾਬ ਦੇ ਘਾਟ ਤੇ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਆਏ। ਮੱਝ ਗੋਡਿਆਂ ਤਕ ਤਾਲਾਬ ਵਿੱਚ ਵੜ ਕੇ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਲੱਗੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੁੱਝ ਦੂਰ ਤੱਕ ਪਾਣੀ ਗੰਦਾ ਅਤੇ ਮਟਸੈਲਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਇਹ ਬੁਰਾ ਲੱਗਾ। ਉਸ ਨੇ ਤਾਲਾਬ ਦਾ ਪਾਣੀ ਗੰਦਾ ਕਰ ਦੇਣ ਤੇ ਫਟਕਾਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ— ਮੈਂ ਹੁਣ ਪਾਣੀ ਕਿਵੇਂ ਪੀਵਾਂ? ਤੂੰ ਘਾਟ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਜਾ ਕੇ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਪੀ ਸਕਦੀ ਸੀ ਜਾਂ ਜੇਕਰ ਪੀਣਾ ਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਕੀ ਲੋੜ ਸੀ ਪਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੜਨ ਦੀ। ਜਗ ਪਿੱਛੇ ਹੱਟ ਕੇ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਪੀ ਸਕਦੀ ਸੀ ਤੂੰ?

ਮੱਝ ਨੇ ਵਿਗੜ ਕੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ- ਕੀ ਤਾਲਾਬ ਤੇਰੇ ਬਾਪ ਦੀ ਜਗੀਰ ਹੈ? ਤਾਲਾਬ ਸਾਂਝਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ। ਮੈਂ ਚਾਹੇ ਜਿਵੇਂ ਪੀਵਾਂ ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ? ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤਕ ਵਧ ਗਈ। ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਨਾਸਾਂ ਫੁਲਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਘੋੜਾ ਭੱਜਾ-ਭੱਜਾ ਇਕ ਆਦਮੀ ਦੇ ਕੋਲ ਆਇਆ ਅਤੇ ਬੋਲਿਆ- ਮੱਝ ਬਦਦਿਮਾਗ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਅਤੇ ਬਦਤਮੀਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕੱਲ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਤੂੰ ਰੱਸੀ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੰਦਾ?

ਲੇਕਿਨ ਹੁਣ ਤਾਂ ਉਹ ਕਾਫੀ ਦੂਰ ਨਿਕਲ ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ। - ਆਦਮੀ ਬੋਲਿਆ।

- ਮੇਰੀ ਪਿੱਠ ਤੇ ਆ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਓ। ਮੈਂ ਦੌੜਦਾ ਹੋਇਆ ਘਾਟ ਤੱਕ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। - ਘੋੜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ।

ਮੱਝ ਤਾਲਾਬ ਤੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਗਈ ਸੀ। ਆਦਮੀ ਉਸ ਨੂੰ ਰੱਸੀ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਘਰ ਲੈ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਦੇ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਵਾਦ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਉਹ ਘੋੜੇ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਦਾ ਲੁਤਫ਼ ਲੈਂਦਾ ਅਤੇ ਮੱਝ ਦਾ ਦੁੱਧ ਚੋਂ ਕੇ ਪੀਂਦਾ। ਉਸ ਦੇ ਦਿਨ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਗੁਜਰਨ ਲੱਗੇ। ਤਦ ਤੋਂ ਆਦਮੀ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਲੱਗਾ। ■

ਉਪਯੋਗੀ ਹਰੜ

- ❖ ਕਬਜ਼ ਵਿੱਚ ਹਰੜ ਦਾ ਚੂਰਣ ਬਣਾ ਕੇ ਜਾਂ ਘਾਉ ਵਿੱਚ ਸੇਕੀ ਹੋਈ ਹਰੜ ਡੇਢ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਗ੍ਰਾਮ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹਿਦ ਜਾਂ ਸੋਧਾ ਨਮਕ ਦੇ ਨਾਲ ਲੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।
- ❖ ਦਸਤ ਵਿੱਚ ਹਰੜ ਨੂੰ ਉਬਾਲ ਕੇ ਜਾਂ ਭੁੰ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਜਾਣਕਾਰੀ : ਅਨੀਤਾ ਕਪੂਰ

ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਵਿਚਿੱਤਰ ਪੌਦਾ

ਕ

ਦਰਤ ਵਿੱਚ ਐਨੇ ਭੇਤ ਹਨ ਕਿ ਆਮ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣਾ ਮਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਖਾਸਤੇਰ ਤੇ ਬਨਸਪਤੀ ਜਗਤ ਵਿੱਚ। ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਪੌਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪ੍ਰਾਤਿਆਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅਨੋਖੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਇੱਕ ਪੇਦੇ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ - ਵੇਲਵਿਚਿਆ ਮਿਰਾਬਿਲਿਸ।

ਵੇਲਵਿਚਿਆ ਮਿਰਾਬਿਲਿਸ ਦੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਲੰਮੀਆਂ ਅਤੇ ਚੌੜੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਵੇਲਵਿਚਿਆ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਕੇ 65 ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ ਦੇ ਉਚ ਤਾਪਮਾਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਾ ਸਿਰਫ ਜੀਵਤ ਰਹਿਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਠੰਡਕ ਅਤੇ ਨਮੀ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਪੱਤਿਆਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਵੇਲਵਿਚਿਆ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਜੀਵਨ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਬਤੀਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੀਰੋਪੀ ਪੌਦਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਫਗਿਆਕਾ ਵਿੱਚ ਨਾਮੀਬਿਆ ਦੇਸ ਦੇ ਰੇਗਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਇਹ ਪੌਦਾ ਲਗਭਗ 400 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1500 ਸਾਲ ਤਕ ਜੀਵਿਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਐਨੇ ਸਾਲ ਤਕ ਜੀਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਚਿੱਤਰ, ਅੰਜੀਬ ਅਤੇ ਜੀਵਿਤ ਜੀਵਾਸਮ ਦੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿਣੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਪੇਦੇ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਆਸਟ੍ਰੀਆ ਬਨਸਪਤੀ ਵਿਗਿਆਨੀ ਫ੍ਰੇਡਰਿਕ ਵੇਲਵਿਚ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ 1860 ਵਿੱਚ ਅੰਗੋਲਾ ਦੇ ਢੱਖਣੀ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਨਾਮਿਕ ਨਾਮਕ ਰੇਗਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਕੀਤੀ। ਜਦ ਫ੍ਰੇਡਰਿਕ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਸ ਪੇਦੇ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਹੋਰਨ ਹੋਏ ਕਿ ਗੋਡਿਆ ਦੇ ਬਲ ਬੰਧ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਟਕਟਕੀ ਲਗਾਏ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵੇਖ ਕੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਥੋੜਾ ਭਰ ਵੀ ਗਏ ਸਨ। ਕਿਉਂਕਿ

ਫ੍ਰੇਡਰਿਕ ਵੇਲਵਿਚ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਦੇ ਕਾਰਣ ਹੀ ਵਿਸ਼ਵ ਨੂੰ ਇਸ ਅਜੀਬਗਰੀਬ ਪੌਦੇ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਗਿਆਨੀ ਜੋਸੇਫ ਹੂਕਰ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪੌਦੇ ਦਾ ਨਾਮ ਵੇਲਵਿਚਿਆ ਮਿਰਾਬਿਲਿਸ ਰੱਖਣ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ।
ਬਦਸੂਰਤ ਪੌਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗਿਣਤੀ -

ਜਿਥੇ ਵੇਲਵਿਚਿਆ ਫ੍ਰੇਡਰਿਕ ਵੇਲਵਿਚ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਥੇ 'ਮਿਰਾਬਿਲਿਸ' ਦਾ ਅਰਥ ਲੈਟਿਨ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਦੱਤ ਜਾਂ ਅਸਧਾਰਣ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦੇ ਕਾਰਣ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਇਹ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਥਾਨਕ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਾਮ ਨਾਲ ਪੁਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਨਵਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਖੁਰਬ ਅਤੇ ਖਰੋਸ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਭਾਰਾ ਵਿੱਚ ਨਿਆਨਕਾ ਅਤੇ ਹੋਰੇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਨਯੰਗ ਨਾਮ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ। ਇਹ ਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਭਿਆਨਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਬਦਸੂਰਤ ਦਿਸਣ ਵਾਲੇ ਪੌਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਹ ਬਾਰਾਮੀਨੀ ਪੌਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਤਨਾ ਛੋਟਾ ਅਤੇ ਜੜ੍ਹਾਂ ਕਾਫੀ ਮੌਟੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਪੱਤੇ ਸਦਾਬਹਾਰ, ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਚਪਟੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਪੱਤੇ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਲਗਭਗ 25 ਮੀਟਰ ਤਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਆਮਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਹੀ ਬੀਜ ਵਿਕਸਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਹਵਾ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਦੂਸਰੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੰਕੂਰਣ ਦੇ ਬਾਦ ਬੀਜਪੱਤਰਾਂ ਦੀ ਲੰਬਾਈ 25 ਤੋਂ 35 ਮਿਲੀਮੀਟਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬੀਜਪੱਤਰਾਂ ਦੇ ਨਿਕਲਣ ਦੇ ਬਾਦ ਪੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਜਾਣਕਾਰੀ : ਨੀਲਮ ਭਾਟੀਆ

ਇੰਝ ਹੋਇਆ ਐਵਰੈਸਟ ਦਾ ਨਾਮਕਰਣ

ਨੌ ਪਾਲ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਗਿਰਿਗਜ ਹਿਮਾਲਯ ਦੀ ਪੂਰਬੀ ਕੈਖੇਡ੍ਰਲ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਸ਼ਵ ਦਾ ਸਰਵੋਤਮ ਪਰਬਤ ਸਿਖਰ ਮਾਊਂਟ ਐਵਰੈਸਟ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਉਚਾਈ 29,029 ਫੁੱਟ ਅਰਥਾਤ ਲਗਭਗ 8,848 ਮੀਟਰ ਹੈ।

ਐਵਰੈਸਟ ਦੇ ਨਾਮਕਰਣ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਕਾਫੀ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ। ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਨੇਪਾਲੀ 'ਸਾਗਰਮਾਥਾ' ਅਤੇ ਤਿਬਤੀ ਅਤੇ ਚੀਨੀ 'ਚੋਮੋਲੁੰਗਮਾ' ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਸੰਨ 1852 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇੱਕ ਸਰਵੇਖਣ ਦਲ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਇਸ ਸਰਵਉਚ ਪਰਬਤ ਸਿਖਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜੁੜੀ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਇੱਕਠੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਸਰਵੇਖਣ ਦਲ ਦੇ ਇੱਕ ਬੰਗਾਲੀ ਕਲਰਕ ਰਾਧਾਨਾਥ ਸਿਕਦਰ ਨੇ ਇਸ ਪਰਬਤ ਸਿਖਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਤਤਕਾਲੀਨ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਜਨਰਲ ਸਰ ਜਾਰਜ ਐਵਰੈਸਟ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਸਿਕਦਰ ਨੇ ਇਸ ਪਹਾੜੀ ਚੋਟੀ ਦੀ ਉਚਾਈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਵੀ ਖੋਜਬੀਨ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਿਕਦਰ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਲੋਕਿਨ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਾਦ ਜਦ ਇਸ ਚੋਟੀ ਦੇ

ਨਾਮਕਰਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਸਰ ਜਾਰਜ ਐਵਰੈਸਟ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਚੋਟੀ ਦਾ ਨਾਮ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਮਾਊਂਟ ਐਵਰੈਸਟ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਜਿਗਿਆਸਾ ਅਤੇ ਆਕਰਸ਼ਣ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ ਬਣਿਆ ਗਿਆ। ਸੰਨ 1921 ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਸ ਚੋਟੀ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਇੱਕ ਖੇਜ਼ੀ ਦਲ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ ਪਰ ਉਹ ਮਾਮੂਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਸੰਨ 1922 ਵਿੱਚ ਐਵਰੈਸਟ ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਦੀ ਚੁਨੌਤੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਬਾਦ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਰ ਐਵਰੈਸਟ ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰ ਅਸਫਲਤਾ ਹੀ ਹੱਥ ਲੱਗੀ। 29 ਮਈ ਸੰਨ 1953 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਸਾਢੇ ਗਿਆਰਾ ਵਜੇ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਦੇ ਏਡਮੰਡ ਹਿਲੇਰੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੇਰਪਾ ਤੇਨਸਿੰਗ ਨਾਂਗੋ ਐਵਰੈਸਟ ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਏ। ਇਹਨਾਂ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕਥਨ ਸੀ ਕਿ ਮਾਊਂਟ ਐਵਰੈਸਟ ਦੇ ਜਿੱਤ ਪਾਉਣਾ ਕੋਈ ਹਾਸਾ ਮਜ਼ਾਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਦ ਅਨੇਕਾਂ ਪਰਬਤਾਂ ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਐਵਰੈਸਟ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਜਿੱਤ ਦਾ ਝੰਡਾ ਲਹਿਰਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਕਹਾਣੀ : ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੋਗਨਾ

ਪਰਉਪਕਾਰ ਦਾ ਪੁਰਸਕਾਰ

ਮਵੇਰ ਤੋਂ ਵਰਖਾ ਰੁਕਣ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਹੀ ਸੀ। ਇੱਕ ਚਿੜੀ ਦੇ ਬੱਚੇ ਭੁੱਖ ਦੇ ਮਾਰੇ ਚੀਕ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਚਾਨਕ ਵਰਖਾ ਰੁੱਕੀ ਤਾਂ ਚਿੜੀ ਭੋਜਨ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਉਡੀ। ਤਦ ਇੱਕ ਮੁਰਗਾ ਵੀ ਚੋਗੇ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਨਿਕਲਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਚਿੜੀ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਚੀਕ-ਚਿਹਾੜਾ ਸੁਣਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਉਚੀ ਛਾਲ ਮਾਰੀ ਅਤੇ ਰੁੱਖ ਤੇ ਚੜ ਕੇ ਚਿੜੀ ਦੇ ਆਲੂਣੇ ਦੇ ਕੋਲ ਆਇਆ। ਮੁਰਗੇ ਦੀ ਚੁੰਝ ਵਿੱਚ ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਭੋਜਨ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਚਿੜੀ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਬੱਚੇ ਥੋੜਾ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਸਨ ਅਤੇ ਮੁਰਗੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇਪਨ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਨਿਹਾਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੁਰਗਾ ਫਿਰ ਹੇਠਾਂ ਆਇਆ ਅਤੇ ਥੋੜਾ ਚੋਗਾ ਲੱਭ ਲਿਆਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਚੋਗਾ ਖਵਾਇਆ। ਤਦ ਚਿੜੀ ਵੀ ਰੁੱਖ ਤੇ ਵਾਪਸ ਆਈ। ਮੁਰਗੇ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਥੋੜਾ ਘਬਰਾ ਗਈ। ਪਰ ਜਦ ਉਸ ਨੂੰ ਅਸਲੀਅਤ ਪਤਾ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਭਰ ਆਈਆਂ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ - ਭਾਈ, ਤੂੰ ਅੱਜ ਮੇਰੇ ਭੁੱਖੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਖੁਵਾ ਕੇ ਬੜਾ ਅਹਿਸਾਨ

ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਕਿਧਰੋਂ ਵੀ ਭੋਜਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੇ ਵਕਤ ਇਹੀ ਚਿੜਾ ਸਤਾ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਹਣ ਕੀ ਕਰਾਂ?

-ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਹਿਸਾਨ ਵਾਲੀ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਹੈ ਭੈਣ! ਪ੍ਰਾਣੀ ਹੀ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਠਿਕਾਣਾ ਕੋਲ ਹੀ ਹੈ। ਕਦੇ ਕੋਈ ਕੰਮ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬੁਲਾ ਲੈਣਾ। ਚੰਗਾ ਭੈਣ ਚਲਦਾ ਹਾਂ, ਕਿਤੇ ਫਿਰ ਵਰਖਾ ਨਾ ਆ ਜਾਵੇ। - ਕਹਿ ਕੇ ਮੁਰਗਾ ਚਲ ਪਿਆ।

ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਮੁਰਗੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਦੇਵਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ ਅਤੇ ਬੋਲੇ- ਤੂੰ ਅੱਜ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਚਿੜੀ ਦੇ ਭੁੱਖੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਖੁਵਾਇਆ। ਆਪਣਾ ਭੋਜਨ ਭੁੱਖੇ ਨੂੰ ਖੁਵਾਉਣਾ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਪੁੰਨ ਹੈ। ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਨੇਕੀ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹਾਂ। ਮੰਗ ਕੀ ਮੰਗਦਾ ਹੈ?

ਲੇਕਿਨ ਮੁਰਗੇ ਦੀ ਕੋਈ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੇਵਤਾ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ ਛੁੱਲ ਸੀ ਬੋਲੇ- ਤੈਨੂੰ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਛੁੱਲ ਸਦਾ ਤੇਰੀ ਸੋਭਾ ਬਣਿਆ ਰਹੇਗਾ। ਦੇਵਤਾ ਨੇ ਉਹ ਹੱਥ ਵਾਲਾ ਛੁੱਲ ਮੁਰਗੇ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਸਜਾ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਅੱਜ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਸੱਜਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਕਲਰੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ■

ਹਾਸਾ ਬੇਟਾ

ਗਾਹਕ : ਸੇਬ ਕੀ ਭਾਅ ਹੈ?

ਫਲਵਾਲਾ : ਦੋ ਸੌ ਰੂਪਏ ਕਿਲੋ। ਖੂਦਣੇ ਹਨ ਕੀ?

ਗਾਹਕ : ਖੂਦਣੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਸਿਰਫ ਸੁੰਘਣੇ ਹਨ।

ਬੇਟਾ : ਪਾਪਾ ਗੁਲਾਬ ਦਾ ਪੌਦਾ ਲਗਾਇਆ ਇੱਕ ਹਫਤਾ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਹੁਣ ਤਕ ਉਸ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲੀਆਂ।

ਪਿਤਾ : ਲੇਕਿਨ ਬੇਟੇ, ਤੂੰ ਕਿਵੇਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ?

ਬੇਟਾ : ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਰੋਜ ਉਸ ਨੂੰ ਉਖਾੜ ਕੇ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ।

ਯਾਤਰੀ : (ਟਾਂਗੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ) ਸਟੇਸ਼ਨ ਤਕ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਲਵੋਰੋ?

ਟਾਂਗੇਵਾਲਾ : ਪੰਜਾਹ ਰੂਪਏ ਅਤੇ ਸਮਾਨ ਮੁਫਤ ਲੈ ਚਲਾਂਗਾ।

ਯਤਾਰੀ : ਚੰਗਾ ਤਾਂ ਸਾਮਾਨ ਹੀ ਲੈ ਚਲੋ। ਮੈਂ ਪੈਦਲ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ।

ਔਰਤ : (ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਨੂੰ) ਸੂਤੀ ਸਾੜੀ ਦੇਣਾ।

ਦੁਕਾਨਦਾਰ : (ਨੌਕਰ ਨੂੰ) ਬਨਾਰਸੀ! ਸਾੜੀ ਦੇਣਾ।

ਔਰਤ : ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ, ਬਨਾਰਸੀ ਨਹੀਂ ਸੂਤੀ ਸਾੜੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਦੁਕਾਨਦਾਰ : ਮੈਡਮ ਸੂਤੀ ਸਾੜੀ ਹੀ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਬਨਾਰਸੀ ਤਾਂ ਨੌਕਰ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ।

- ਅਜੈਂ ਕਮਾਰ

ਕੰਡਕਟਰ : ਕੇਵਲ 12 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹੀ ਅੱਧੀ ਟਿਕਟ ਤੇ ਯਾਤਰਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਲੜਕਾ : ਮੈਂ 11 ਸਾਲ, 11 ਮਹੀਨੇ ਅਤੇ 29 ਦਿਨ ਦਾ ਹਾਂ।

ਕੰਡਕਟਰ : ਤੇਰਾ 12ਵਾਂ ਸਾਲ ਕਦੋਂ ਪੂਰਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਲੜਕਾ : ਜਦ ਮੈਂ ਬਸ ਤੋਂ ਉਤਰੁੰਗਾ ਤਦ।

ਇੱਕ ਮਕਾਨ ਮਾਲਿਕ ਦਾ ਕੁੱਤਾ ਮਰ ਗਿਆ। ਮਾਲਕਿਨ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ-ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਰੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਨਾਲ ਬੈਠੀ ਨੌਕਰਾਨੀ ਵੀ ਮਾਲਕਿਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਰਲਾਪ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਮਾਲਕਿਨ ਨੇ ਚੁਪ ਹੋ ਕੇ ਨੌਕਰਾਨੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ -

ਕੁੱਤਾ ਮੇਰਾ ਮਰਿਆ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਤੂੰ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ?

ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਸਾਰੇ ਭਾਂਡੇ ਇੱਕਲੇ ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਮਾਂਝਣੇ ਪੈਂਣਗੇ।

- ਨੌਕਰਾਨੀ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ।

ਕੰਡਕਟਰ : (ਯਾਤਰੀ ਨੂੰ) ਐਨੀ ਥਾਂ ਪਈ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਬੈਠ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ?

ਯਾਤਰੀ : ਮੈਂ ਇਥੇ ਬੈਠਣ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਘਰ ਛੇਤੀ ਜਾਣਾ ਹੈ।

- ਸੋਨੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀ

ਇੱਕ ਸਾਈਕਲ ਵਾਲਾ
ਸਾਈਕਲ ਤੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ
ਕਿ ਅਚਾਨਕ ਉਸ ਦੀ
ਟੱਕਰ ਨਿਖਿਲ ਨਾਲ ਹੋ
ਗਈ
ਨਿਖਿਲ : ਅਰੇ ਭਾਈ ਘੰਟੀ
ਦੇ ਕੇ ਸਾਈਕਲ
ਚਲਾਇਆ ਕਰੋ।

ਸਾਈਕਲ ਵਾਲਾ : ਅਰੇ ਵਾਹਾ! ਜੇਕਰ ਘੰਟੀ ਤੈਂਨੂੰ ਦੇ
ਦੇਵਾਂਗਾ ਤਾਂ ਵਜਾਊਗਾ ਕੀ?

ਅਧਿਆਪਕ : (ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ) ਬੱਚਿਆਂ
ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ
ਬੰਦ ਕਰ ਲਉਗੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ
ਕੁਝ ਵੀ ਦਿਖਾਈ
ਨ ਹੋ : ਦੇਵੇਗਾ।
ਵਿਦਿਆਰਥੀ : ਸਰ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਨ ਤੇ ਮੈਨੂੰ
ਹਨੌਰਾ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸੇਹਨ : (ਮੇਹਨ ਨੂੰ) ਯਾਰ, ਮੈਨੂੰ ਕੱਲ ਤਕ ਸੌ
ਰੂਪਏ ਉਧਾਰ ਦੇ ਦਿਓ।
ਮੇਹਨ : ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਰੂਪਏ ਉਧਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ
ਹਾਂ।
ਸੋਹਨ : ਤਾਂ ਫਿਰ ਨਕਦ ਹੀ ਦੇ ਦੋ।

ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਨੂੰ ਬੋਲਿਆ - ਮੈਂ
ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਲੜਕੇ ਦਾ ਨਾਮ 'ਅਤੰਸੰਜਨ'
ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਸਰੇ ਦਾ ਨਾਮ 'ਸੰਤੰਸੰਜਨ'
ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੀਸਰੇ ਦਾ ਕੀ ਰੱਖਾਂ।
- ਤੂੰ ਤੀਸਰੇ ਦਾ ਨਾਮ 'ਦੰਤਸੰਜਨ' ਰੱਖ ਦੋ।
- ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਨੇ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ।

ਮਕਾਨ ਮਾਲਿਕ : (ਬਿਲਡਰ ਨੂੰ) ਹੇਠਾਂ ਵਾਲੇ
ਮਕਾਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਕਿੰਨੇ ਵਿੱਚ
ਬਣੇਗਾ?

ਬਿਲਡਰ : ਵੀਹ ਲੱਖ ਵਿੱਚ।

ਮਕਾਨ ਮਾਲਿਕ : ਅਤੇ ਉਪਰ ਵਾਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ?

ਬਿਲਡਰ : ਦਸ ਲੱਖ ਵਿੱਚ।

ਮਕਾਨ ਮਾਲਿਕ : ਤਾਂ ਇੰਝ ਕਰ, ਤੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਉਪਰ
ਵਾਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਬਣਾ ਦੋ।

ਸੇਠ : (ਨੌਕਰ ਨੂੰ) ਤੂੰ ਲੈਟਰ ਬਾਕਸ ਵਿੱਚ ਖਤ
ਪਾ ਦਿੱਤਾ?

ਨੌਕਰ : ਨਹੀਂ ਸੇਠ ਜੀ।

ਸੇਠ : ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ?

ਨੌਕਰ : ਕਿਵੇਂ ਪਾਉਂਦਾ? ਹਰ ਲੈਟਰ ਬਾਕਸ ਦੇ
ਬਾਹਰ ਤਾਲਾ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਭਿਖਾਰੀ : ਲੈ ਬੇਟਾ ਲਾਟਰੀ
ਦਾ ਟਿਕਟਾ।
ਲਾਟਰੀ ਵਿੱਚ
ਆਪਣੀ ਕਾਰ
ਨਿਕਲੋਗੀ।

ਬੇਟਾ : (ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ) ਫਿਰ
ਤਾਂ ਪਿਤਾ ਜੀ, ਅਸੀਂ ਲੋਕ ਕਾਰ ਵਿੱਚ
ਬੈਠ ਕੇ ਭੀਖ ਮੰਗਣ ਜਾਵਾਂਗੇ।

ਸੇਠ ਸਾਹਿਬ : (ਨੌਕਰ ਨੂੰ) ਸ਼ਾਮੂ ਜਰਾ ਇਹ
ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਤਾਰ ਫੜਨਾ।

ਨੌਕਰ : (ਝਟਕਾ ਲੱਗਣ ਦੇ ਬਾਦ) ਮਾਲਿਕ
ਇਸ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਕਰੰਟ ਹੈ।

ਸੇਠ ਸਾਹਿਬ : ਠੀਕ ਹੈ ਸ਼ਾਮੂ ਮੈਂ ਇਹ ਹੀ ਤਾਂ ਪਤਾ
ਕਰਨਾ ਸੀ।

- ਕਮਲ

- ਰਸਤੇ

ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਪੌਦਾ

ਛੋਟਾ ਪੌਦਾ ਬਣ ਕੇ ਰੁੱਖ,
ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਹਰਿਆਲੀ ਢੇਰ।

ਫਲ-ਛੁੱਲ ਨਿਤ ਸਾਊੰ ਵੰਡੇ,
ਰੋਗ-ਦੇਸ਼ ਸਭ ਇਹੀ ਛਾਂਟੇ।

ਪੌਦੇ ਲਗਾਉ ਨਾ ਹੋਵੇ ਦੇਰ,
ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਹਰਿਆਲੀ ਢੇਰ।

ਅੰਬ-ਪਿੱਪਲ-ਠਿੰਮ ਹੋਵੇ ਬੇਰ,
ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਹਰਿਆਲੀ ਢੇਰ।

ਕੋਮਲ ਪੱਤੇ ਨਰਮ ਹੈ ਭਾਲੀ,
ਰਾਗ ਸੁਣਾਉਂਦੀ ਪੀਹੂ ਕਾਲੀ।

ਛਾਂ ਇਸ ਦੀ ਮਿਲੇ ਭਰਪੂਰ,
ਕਦੇ ਨਾ ਹੋਵੇ ਇਹ ਸਾਥੋਂ ਦੂਰ।

ਨਾ ਕਰਨਾ ਕਦੇ ਇਸ ਨਾਲ ਛੇੜ,
ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਹਰਿਆਲੀ ਢੇਰ।

ਸਾਧਾਰਣ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਤਤਰੀ

(ਸਭ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜੁਆਬ 'ਮ' ਅੱਖਰ ਤੇ ਖਤਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪੈਨ ਜਾਂ ਪੈਸਿਲ ਉਠਾਉ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਚਿੰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਤਰ ਲਿਖਦੇ ਜਾਓ।)

- ਪ੍ਰਸ਼ਨ:1)** ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਦਾਮਾਦ ਕੌਣ ਸਨ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ:2)** ਹਿੰਦੁਬਾ ਦਾ ਪਤੀ ਕੌਣ ਸੀ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ:3)** ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲਾ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ:4)** ਕੇਰਲ ਵਿਚ ਬੋਲੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਮੁੱਖ ਭਾਸ਼ਾ ਕਿਹੜੀ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ:5)** ਭਾਰਤ ਦਾ 'ਮਿਸਾਇਲ ਪੁਰਸ' ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ:6)** ਕਿਸ ਰਿਸ਼ੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਅਹੱਲਿਆ ਨੂੰ ਪੱਥਰ ਦਾ ਬਣ ਜਾਣ ਦਾ ਸ਼ਰਾਪ ਦਿੱਤਾ ਸੀ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ:7)** ਡਿਗਬੋਈ ਤੇਲ ਖੇਤਰ ਕਿਸ ਰਾਜ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ:8)** ਇਟਲੀ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਕਿਹੜੀ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ:9)** ਸੰਗਿਆ ਦੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਜਿਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ:10)** ਭਾਰਤ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਗੀਤ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ:11)** ਸਭ ਤੋਂ ਭਾਰੀ ਧਾਤੂ ਕਿਹੜੀ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ:12)** ਕਿਸ ਰਿਸ਼ੀ ਨੇ ਗਣੇਸ਼ ਜੀ ਦਾ ਇਕ ਦੰਦ ਤੋਝਿਆ ਸੀ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ:13)** ਸਿਕੰਦਰ ਅਤੇ ਪੇਰਸ ਦਾ ਯੁਧ ਕਿਸ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਲੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ:14)** ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹੜੇ ਸ਼ਬਦ ਕਹੇ ਸਨ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ:15)** ਗਾਇੜੀ ਮੰਤਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਿਸ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

(ਸਹੀ ਉਤੱਤ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪੰਨੇ ਤੇ ਵੇਖ)

ਕਿੱਟੀ

ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਅਤੇ ਲੇਖਕ - ਅਜੈ ਕਾਲੜਾ

ਬੇਟਾ ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਮੌਗੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।
ਪਰ ਇਹ ਸਿਹਤ ਲਈ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਅਰੇ ਮੈਮੀ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ
ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਮੈਨੂੰ ਘਰ ਦਾ ਖਾਣਾ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ
ਲੱਗਦਾ ਮੈਂ ਤਾਂ ਬਰਗਰ ਖਾਵਾਂਗੀ।

ਕਿੱਟੀ ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਟਿਫਨ
ਕਿਊਂ ਨਹੀਂ ਖਾ ਰਹੀ।

ਕਿੱਟੀ ਸਾਨੂੰ ਘਰ ਦਾ ਬਣਿਆ
ਖਾਣਾ ਹੀ ਖਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਮੈਨੂੰ ਬਰਗਰ
ਬਹੁਤ ਸਵਾਦੀ
ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ
ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ
ਬਰਗਰ ਖਾਣਾ
ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕਿੱਟੀ, ਹੁਣ ਤੂੰ ਮੌਮੋਜ਼ ਖਾ ਰਹੀ ਹੋ? ਤੂੰ
ਲੰਚ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬਰਗਰ ਖਾਧਾ ਸੀ।

ਸਿੰਟੂ ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਖਾਣੇ ਤਾਂ ਨਾ
ਖਾ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਖਾਣ ਦੇ।

ਕਿੱਟੀ ਇਹ ਲਾਉ ਖਾਣਾ ਖਾ ਲਾਉ।

ਛੀ ਪਾਲਕ,
ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਖਾਣਾ।

ਕਿੱਟੀ ਇੱਥ ਨਹੀਂ
ਬੋਲਦੇ। ਪਾਲਕ ਤਾਂ
ਚੰਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਕਿੱਟੀ ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਲਈ
ਦੁੱਧ ਲਿਆਈ ਸੀ। ਤੂੰ
ਚਾਕਲੇਟ ਖਾ ਰਹੀ ਹੋ।

ਨਹੀਂ ਮੰਮੀ, ਚਾਕਲੇਟ ਮੇਰੀ
ਫੇਵਰੇਟ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹੀ ਪਾਵਾਂਗੀ।

ਕਿੱਟੀ ਮੌ
ਤੈਂਨੂੰ ਮਨ੍ਹਾ
ਕੀਤਾ ਸੀ ਨਾ
ਚਾਕਲੇਟ
ਅਤੇ ਮੌਗੀ
ਖਾਣ ਤੋਂ।
ਹੁਣ ਹੋ
ਗਿਆ ਨਾ
ਦਰਦ। ਮੈਂ
ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ
ਬੁਲਾਉਂਦੀ
ਹਾਂ।

ਕਿੱਟੀ ਐਨਾ ਜੰਕ ਛੂਡ ਨਹੀਂ ਖਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।
ਇਹ ਸਿਹਤ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ
ਮੈਂ ਤੈਂਨੂੰ ਇੰਜੈਕਸ਼ਨ ਲਗਾਉਂਗਾ।

ਡਾਕਟਰ ਅੰਕਲ, ਮੈਂਨੂੰ
ਇੰਜੈਕਸ਼ਨ ਨਾ ਲਗਾਉਣਾ।
ਹੁਣ ਮੈਂ ਜੰਕ-ਛੂਡ ਅਤੇ
ਚਾਕਲੇਟ ਨਹੀਂ ਖਾਉਂਗੀ।
ਹਰੀ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਘਰ
ਦਾ ਖਾਣਾ ਹੀ ਖਾਉਂਗੀ।

ਕਹਾਣੀ : ਅਮਨਪ੍ਰੀਤ

ਉਪਹਾਰ ਰਾਣੀ ਤਿੱਤਲੀ ਦਾ

ਪ

ਇਲ ਇੱਕ ਚੰਚਲ ਅਤੇ ਪਿਆਰੀ ਬੱਚੀ ਸੀ। ਪੜਾਈ-ਲਿਖਾਈ ਵਿੱਚ ਵੀ ਚੰਗੀ ਸੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਸ ਦੀ ਇੱਕ ਆਦਤ ਬਹੁਤ ਖਰਾਬ ਸੀ। ਉਸ ਆਦਤ ਦੇ ਕਾਰਣ ਉਸ ਦੀ ਮੰਮੀ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਪਾਪਾ ਵੀ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ, ਪਾਇਲ ਮੰਨ ਵੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਹੁਣ ਉਹ ਤਿੱਤਲੀਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਦੌੜੇਗੀ। ਪਰ ਜਿਉਂ ਹੀ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਆਉਂਦੀ, ਬੈਗ ਬਰਾਡੇ ਵਿੱਚ ਸੁਟ, ਬਿਨਾਂ ਯੂਨੀਫਾਰਮ ਉਤਾਰੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਘਰ ਦੀ ਬਰੀਆ ਵਿੱਚ। ਉਥੋਂ ਛੁੱਲਾਂ ਤੇ ਬੈਠੀ ਰੰਗ-ਬਿਰੰਗੀ ਤਿੱਤਲੀਆਂ ਨੂੰ ਚੁੰਡੀ ਵਿੱਚ ਫੜ ਲੈਂਦੀ। ਨਾਜੁਕ ਤਿੱਤਲੀਆਂ ਦੇ ਕੋਮਲ ਖੰਭ ਫੜਦੇ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਚਮਕੀਲਾ ਪਰਾਗ ਪਾਇਲ ਦੀ ਚੁੰਡੀ

ਤੇ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ। ਤਿੱਤਲੀ ਛੁੱਟਣ ਲਈ ਛਟਪਟਾਉਂਦੀ, ਨੰਨੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਹੰਝੂ ਭਰ ਲਿਆਉਂਦੀ ਫਿਰ ਤੜਪ ਕੇ ਨਿਸ਼ਚਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਅਕਸਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਖੰਭ ਟੁੱਟ ਕੇ ਪਾਇਲ ਦੀ ਚੁੰਡੀ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਦਯਾ ਨਾ ਉਪਜਦੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਾਪੀ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਜਾ ਕੇ ਉਹ ਸਹੇਲੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਂਦੀ।

ਗਰਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਸਨ। ਪਾਇਲ ਦੀ ਤਿੱਤਲੀ ਫੜਨਾ ਮੁਹਿੰਮ ਜ਼ੋਰਾਂ ਤੇ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਅੱਜਕਲ ਤਾਂ ਉਹ ਸਵੇਰੇ ਉਠਦੇ ਹੀ ਕਲੋਨੀ ਦੇ ਪਾਰਕ ਵਿੱਚ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਘੰਟਿਆਂ-ਬੱਧੀ ਤਿੱਤਲੀਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦੌੜਦੀ। ਮੰਮੀ ਕਈ ਵਾਰ

ਬੁਲਾਉਂਦੀ- ਪਾਇਲ ਬੇਟਾ! ਨਹਾਂਧੋ ਲਉ, ਨਾਸਤਾ ਕਰ ਲਉ। ਪੰਡੂ ਜਦ ਧੁੱਪ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਪਾਇਲ ਤਦ ਘਰ ਆਉਂਦੀ।

ਇੱਕ ਦਿਨ ਬਹੁਤ ਸਵੇਰੇ ਪਾਇਲ ਬਾਗ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਅਜੇ ਸੂਰਜ ਚੜਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਠੰਡੀ-ਠੰਡੀ ਹਵਾ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਬਾਗ ਮਹਿਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਤਿੱਤਲੀਆਂ ਸ਼ਾਇਦ ਸੁੱਤੀਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ ਜਾਂ ਪਾਇਲ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਲੁਕ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਪਾਇਲ ਨੇ ਹਰ ਛੁੱਲ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾ ਜਾ ਕੇ ਤਿੱਤਲੀਆਂ ਨੂੰ ਲੱਭਿਆ। ਫਿਰ ਖਿੱਝ ਕੇ ਬੋਲੀ - ਵੇਖਦੀ ਹਾਂ ਕਦ ਤਕ ਲੁਕੀਆਂ ਰਹੋਗੀਆਂ? ਕਦੇ ਤਾਂ ਬਾਹਰ ਆਉਗੀਆਂ।

ਤਦ ਉਸ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ- ਪਾਇਲ ਸੁਣੋ। ਆਵਾਜ਼ ਬੜੀ ਧੀਮੀ ਪਰ ਮਿੱਠੀ ਸੀ। ਪਾਇਲ ਨੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਵੇਖਿਆ ਕੋਈ ਵਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਆਵਾਜ਼ ਫਿਰ ਆਈ- ਪਾਇਲ ਮੈਂ ਇਥੇ ਹਾਂ ਪੀਲੇ ਗੁਲਾਬ ਦੇ ਛੁੱਲ ਤੇ।

- ਪਾਇਲ ਉਥੇ ਗਈ ਅਤੇ ਵੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਈ। ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਸੁਨਹਿਰੀ ਤਿੱਤਲੀ ਬੋਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਵੇਖੋ ਪਾਇਲ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਤਾਉਣਾ ਬੁਰੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੂੰ ਵਾਅਦਾ ਕਰੋ ਕਿ ਮੇਰੀ ਤਿੱਤਲੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਾਰੋਗੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਇੱਕ ਤੋਹਫਾ ਦੇਵਾਂਗੀ।

- ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈ? ਤੋਹਫਾ ਮਿਲੇਗਾ ਤਾਂ ਮੈਂ

ਤਿੱਤਲੀਆਂ ਨੂੰ ਫੜਨਾ ਛੱਡ ਦੇਵਾਂਗੀ। - ਪਾਇਲ ਤੁਰੰਤ ਬੋਲੀ।

ਤਦ ਤਿੱਤਲੀ ਫਿਰ ਬੋਲ ਉਠੀ - ਮੈਂ ਤਿੱਤਲੀਆਂ ਦੀ ਰਾਣੀ ਹਾਂ। ਵੇਖੋ ਚੰਪਾ ਦੇ ਰੁੱਖ ਹੇਠਾਂ ਇੱਕ ਡਿੱਬੀ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਸੁਨਹਿਰੀ ਗੀਟੇ ਰੱਖੇ ਹਨ। ਉਹ ਜਾਦੂ ਦੇ ਗੀਟੇ ਹਨ ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਤੈਨੂੰ ਜਤਾਉਣਗੇ। ਪਰ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਖੇਡ ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪਾਇਲ ਗੀਟੇ ਲੈ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਕੋਲ ਗਈ। ਵੇਖੋ ਕ੍ਰਿਤੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕਿੰਨੇ ਸੌਹਣੇ ਗੀਟੇ ਹਨ। ਆਉ ਖੇਡੀਏ। ਨਹੀਂ ਪਾਇਲ ਅੱਜ ਮੇਰੇ ਮਾਮਾ ਜੀ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਘਰ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਮੰਮੀ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰ ਰਹੀ ਹਾਂ।

ਪਾਇਲ ਹੁਣ ਸਾਖਸ਼ੀ ਦੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚੀ। - ਆਉ ਸਾਖਸ਼ੀ ਗੀਟੇ ਖੇਡੀਏ। ਉਸ ਨੂੰ ਗੀਟੇ ਵਿਖਾਉਂਦੀ ਹੋਈ ਬੋਲੀ।

ਸਾਖਸ਼ੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਬਰੀਆ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਦੇ ਰਹੀ ਹਾਂ। ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਆਉਣਾ।

ਪਾਇਲ ਨੇ ਸੁਰਭੀ ਨੂੰ ਫੜਿਆ - ਤੂੰ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਬੈਸਟ ਫ੍ਰੋਂਡ ਹੈ ਨਾ। ਵੇਖ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕਿੰਨੇ ਸੁੰਦਰ ਗੀਟੇ ਹਨ ਆ ਖੇਡੀਏ।

ਸੁਰਭੀ ਬੋਲੀ - ਨਾ ਬਾਬਾ ਨਾ, ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਨਾਨਾ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਪੈਕਿੰਗ ਕਰਨੀ ਹੈ।

ਪਾਇਲ ਦਾ ਮੂੰਹ ਲਟਕ ਗਿਆ ਉਹ ਦੋ ਤਿੰਨ ਸਹੇਲੀਆਂ ਦੇ ਕੋਲ ਹੋਰ ਗਈ ਪਰ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਹੁਣ ਮੈਂ ਵੀ

ਮੰਮੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਾਉਂਗੀ। ਇਹ ਰੀਟੇ ਰਾਣੀ ਤਿੱਤਲੀ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗੀ। ਉਸ ਨੇ ਹੱਥ ਉਠਾ ਕੇ ਕਿਹਾ -

ਤਿੱਤਲੀ ਰਾਣੀ ਇਹ ਤੋਹਫਾ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ। ਉਸ ਦਾ ਹੱਥ ਕਿਸੇ ਨੇ ਫੜ ਲਿਆ ਉਹ ਚੀਕੀ- ਨਹੀਂ। ਮੈਨੂੰ ਨਾ ਫੜੋ, ਹੁਣ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਤਿੱਤਲੀਆਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸਤਾਉਂਗੀ। ਤਦ ਹਾਸੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਅੱਖ ਖੁਲ੍ਹ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਮੰਮੀ ਉਸ ਦਾ ਹੱਥ ਫੜ ਕੇ ਉਠਾ ਰਹੀ ਸੀ। -ਉਠੋਂ ਪਾਇਲ! ਅੱਜ ਸੌਦੀ ਹੀ ਰਹੋਗੀ ਕੀ? ਅੱਜ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਭੂਆ ਜੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਪਾਇਲ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਮਲੀਆਂ। ਅਰੇ ਮੈਂ ਸੁਫਨਾ ਵੇਖ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਮੰਮੀ ਨੂੰ ਬੋਲੀ- ਚਲੋ ਮੰਮੀ ਮੈਂ ਵੀ ਆਪ ਦੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਾਉਂਗੀ।

ਪਿਆਰੇ ਬੱਚਿਓ! ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਚਾਹੇ ਜੋ ਵੀ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਚੰਗੇ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਸੁਫਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਸਿਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋ ਭੈਡੇ ਸੰਸਕਾਰ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਸੁਫਨਾ ਤਾਂ ਕੀ ਜਾਗਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਸਿੱਖ ਸਕਦੇ।

ਸਾਧਾਰਣ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਤਰੀ ਦੇ ਉੱਤਰ

(1) ਭਗਵਾਨ ਸ੍ਰੀਰਾਮ	(8) ਰੇਮ
(2) ਭੀਮ	(9) ਸਰਵਨਾਮ
(3) ਸਿੱਕਿਮ	(10) ਵੰਦੇਮਾਤਰਮ
(4) ਮਲਯਾਲਮ	(11) ਛੇਸ਼ਮਿਯਾਮ
(5) ਏ.ਪੀ.ਜੇ ਅਬਦੂਲ ਕਲਾਮ	(12) ਪਰਸੂਰਾਮ
(6) ਰਿਸ਼ੀ ਗੌਤਮ	(13) ਜਿਹਲਮ
(7) ਅਸਮ	(14) ਹੇ ਰਾਮ
	(15) ਛੰਗੀ

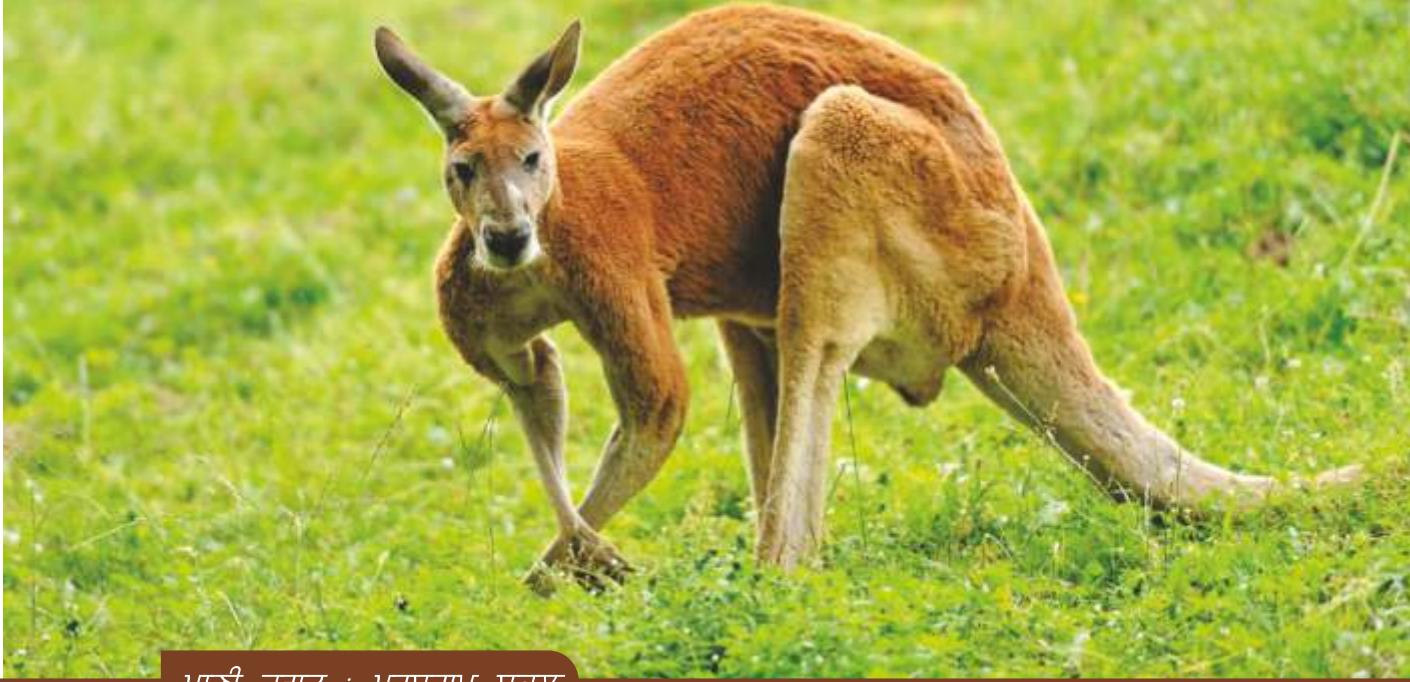

- * ਕੱਛੂਆ ਬਿਨਾ ਪਾਣੀ ਦੇ ਕਈ ਦਿਨ ਤਕ ਜੀਵਿਤ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- * ਟਾਰਰ ਵਰਗੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ ਮੱਛੀ ਦਾ ਨਾਮ ਜਾਈਟੋਂਕ ਹੈ।
- * ਨਾਈਟਸ ਆਕਸਾਈਡ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਗੈਸ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਦਮੀ ਸੁੰਘਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੱਸਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।
- * ਮਨੁੱਖ ਤੋਂ 10,000 ਗੁਣਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁੰਘਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।
- * ਚਮਗਾਦੜ ਤੋਂ ਵੀ ਰੇਬੀਜ਼ ਫੈਲਦਾ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਚਮਗਾਦੜ ਦੁਰਲਭ ਕਿਸਮ ਵਾਲੇ ਵਾਇਰਸਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਵਾਹਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- * ਕਾਕਰੋਚ ਬਿਨਾ ਭੇਜਨ ਦੇ ਲਗਭਗ 45 ਦਿਨ ਤਕ ਜਿੰਦਾ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- * ਕੋਬਰਾ ਸੱਪ ਦੇ ਇੱਕ ਗ੍ਰਾਮ ਜ਼ਹਿਰ ਨਾਲ 100 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀ ਮਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।
- * ਸਮੁੰਦਰੀ ਮੱਛੀ 'ਰੋਗ ਫਿਸ' ਦੇ ਚਾਰ ਦਿਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- * ਹਰੇ ਟਿੱਡੇ ਦੇ ਕੰਨ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰ ਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- * ਦੱਖਣੀ ਅਮਰੀਕੀ ਬਿਟਰਨ ਪੰਛੀ ਬਿਘਾਓਚ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- * ਭੱਡੀ ਮੱਖੀ ਦੇ ਆਕਾਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਇੱਕ ਛੁੱਟ ਤਕ ਵੀ ਲੰਮਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

- * ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੀ 'ਟੀਨਾਮਾਉ' ਜਾਂ 'ਈਸਟਰ ਏਗ' ਪੰਛੀ ਨੀਲੇ, ਹਰੇ, ਗੁਲਾਬੀ, ਪੀਲੇ ਅਤੇ ਬੰਗਣੀ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਆਂਡੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।
- * ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਸਿੱਪੀ ਹਰ ਸਾਲ 6 ਕਰੋੜ ਅਤੇ ਪਰਜੀਵੀ ਏਸਕੋਰਸ 2.7 ਕਰੋੜ ਆਂਡੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

- * ਮੱਛੀਆਂ ਸੁਫ਼ਲੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖਦੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨੀਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ।
- * ਹਮੰਗ ਬਰਡ (ਗੁਨਗੁਨਾਤਾ ਪੰਛੀ) ਦੀ ਉਡਾਨ ਬਿਲਕੁਲ ਹੇਲੀਕਾਪਟਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- * ਵਿਸ਼ਵ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਜਾਨਵਰ ਨੀਲੀ ਹਰੇਲ ਹੈ ਜੋ 30 ਹਾਥੀਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- * ਟੂਆਟੇਰਾ ਨਾਮਕ ਜਾਨਵਰ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਅੱਖਾਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।
- * ਆਮਤੌਰ ਤੇ ਮੱਕੜੀ ਦੀਆਂ ਅੱਠ ਅੱਖਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੀ।
- * ਦੇ ਜੈਬਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰੀਆਂ ਕਦੇ ਇਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ।
- * ਸਾਈਬੇਰੀਆ ਦੀ ਬੈਕਾਲ ਝੀਲ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਗਹਿਰੀ ਝੀਲ ਹੈ।
- * ਅਜਗਰ ਇਕੋ ਵੇਲੇ ਸਮੁੱਚੇ ਹਿਰਨ ਨੂੰ ਨਿਗਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਫਿਰ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਤਕ ਭੇਜਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।
- * ਕੁੱਤਾ ਇੱਕ ਮਾਤਰ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਹੈ ਜੋ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਜਲਵਾਯੂ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- * ਜਿਗਾਫ ਦੀ ਜੀਭ ਪੂਰੀ ਫੇਲ ਛੁੱਟ ਲੰਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸੰਗ੍ਰਹਿਕਰਤਾ : ਵਿਭਾ ਵਰਮਾ

ਪ੍ਰਾਣੀ ਜਗਤ : ਪਰਸੂਰਾਮ ਸ਼ੁਕਲ

ਕੰਗਾਰੂ

ਆਸਟੇਲੀਆ ਦਾ ਅਨੋਖਾ ਜੰਗਲੀ ਪ੍ਰਾਣੀ

ਕੰਗਾਰੂ ਮਾਰਸੂਪਿਯਲ ਪ੍ਰਜਾਤੀ ਦਾ ਬਣਧਾਰੀ ਪ੍ਰਾਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਜਾਤੀ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਥੈਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਅਪੂਰਣ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕੰਗਾਰੂ ਦੀਆਂ ਲਗਭਗ ਪੰਜਾਹ ਜਾਤੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਆਕਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਤੇ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਭੂਮੀ ਤੇ ਵਿਚਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕੁਝ ਬਾਂਦਰਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੁੱਖਾਂ ਤੇ ਉਛਲਦੇ-ਕੁੱਦਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਪ੍ਰਜਾਤੀ 'ਮਸਕਰੈਟ ਕੰਗਾਰੂ' ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮੂੰਹ ਚੂਹੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੰਬਾਈ ਇੱਕ ਛੁੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। 'ਲਾਰਜ-ਗ੍ਰੇ ਕੰਗਾਰੂ' ਇਸ ਪ੍ਰਜਾਤੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕੰਗਾਰੂ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਢਾਈ ਮੀਟਰ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਤੇ ਵਜਨ ਲਗਭਗ ਸੌ ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਕੰਗਾਰੂ ਆਸਟੇਲੀਆ ਮਹਾਂਦੀਪ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਹਿੱਸਿਆਂ, ਨਿਊਗੰਨੀ ਅਤੇ ਆਸਪਾਸ ਦੇ ਅਨੇਕ ਦੀਪਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਸਰੀਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਬੜੀ ਵਹਿੱਤਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੇ ਅੱਗੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਦੁਬਲਾ-ਪਤਲਾ ਅਤੇ ਪਿੱਛੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ

ਭਾਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਪੂਛ ਮੌਟੀ ਅਤੇ ਸਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਇਹ ਪੰਜਵੀਂ ਲੱਤ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੰਗਾਰੂ ਦੀ ਅਗਲੀ ਲੱਤ ਛੋਟੀ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਪਿਛਲੇ ਪੈਰ ਕਾਫੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕੰਗਾਰੂ ਦੇ ਪੂਰੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਰਲਤਾ ਨਾਲ ਲੰਮੀਆਂ-ਲੰਮੀਆਂ ਛਲਾਂਘਾਂ ਲਗਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੇਟ ਦੀ ਥੈਲੀ ਵਿੱਚ ਬੱਚਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਕੰਗਾਰੂ ਇੱਕ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਪ੍ਰਾਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਭੋਜਨ ਜੰਗਲੀ ਘਾਹ ਅਤੇ ਵਿਭਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਬਨਸਪਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਬੜਾ ਸਿੱਧਾ-ਸਾਦਾ ਜੀਵ ਹੈ ਅਤੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਤਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬੜੇ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਘਾਹ ਚਰਦੇ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਜੇਕਰ ਇਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਲੰਮੀਆਂ-ਲੰਮੀਆਂ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰਦਾ ਭੱਜ ਖੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਭੱਜਣ ਦੀ ਗਤੀ ਪੰਜਾਹ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਚਾਲੀ-ਚਾਲੀ ਛੁੱਟ ਲੰਮੀਆਂ ਛਾਲਾਂ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਕੰਗਾਰੂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ

ਦੀ ਬਨਾਵਟ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਪਣੇ ਠੀਕ ਸਾਹਮਣੇ ਦੀ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ। ਇਸ ਦੀ ਸੁਣਨ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਸੁੰਘਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਬੜੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਕੰਗਾਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਣਨ ਕ੍ਰਿਆ ਬੜੀ ਅਨੌਥੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਾਣਨਕਾਲ ਕੇਵਲ ਚਾਰ ਹਫ਼ਤੇ ਹੈ। ਮਾਦਾ ਕੰਗਾਰੂ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜਨਮ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਦਾ ਬੱਚਾ ਅਪੂਰਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਨਾ ਅੱਖ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕੰਨ। ਆਕਾਰ ਮਾਤਰ ਇੱਕ ਇੰਚ ਅਤੇ ਵਜਨ ਪੰਝੀ ਗ੍ਰਾਮ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਾਦਾ ਕੰਗਾਰੂ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਮੁਲਾਇਮ, ਰੂੰਦਾਰ ਇੱਕ ਥੈਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਾਦਾ ਕੰਗਾਰੂ ਜਨਮ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਬਾਦ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਥੈਲੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਥਣ ਵੀ ਥੈਲੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕੰਗਾਰੂ ਦਾ ਨਵਜਾਤ ਬੱਚਾ ਐਨਾ ਸ਼ਕਤੀਹੀਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਢੁੱਧ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੀ ਸਕਦਾ। ਕੰਗਾਰੂ ਦੇ ਥਣ ਬੱਚੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਖੁਦ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਛੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਢੁੱਧ ਨਿਕਲਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਮਾਦਾ ਕੰਗਾਰੂ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸੱਤ-ਅੱਠ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਪੇਟ ਦੀ ਥੈਲੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਪਾਲਦੀ ਹੈ। ਜਦ ਬੱਚਾ ਸੱਤ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਹੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਥੈਲੀ ਦੇ ਬਾਹਰ ਝਾਂਕਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਮਾਦਾ ਕੰਗਾਰੂ ਜਦ ਚਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਦੋ-ਚਾਰ ਪੱਤੀਆਂ ਤੇੜ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਉਹ ਥੈਲੀ ਦੇ ਬਾਹਰ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਲੋਕਿਨ ਜਿਉਂ ਹੀ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਹਲਕਾ ਜਿਹਾ ਖੜਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਥੈਲੀ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਲੁਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਸਾਲ ਤੱਕ ਇਹੀ ਹਾਲਤ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਦ ਉਹ ਥੋੜਾ-ਬਹੁਤ ਆਜਾਦ ਰੂਪ ਨਾਲ ਵਿਚਰਣ ਕਰਨ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਦੋ-ਢਾਈ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਪੂਰਣ ਰੂਪ ਨਾਲ ਜਵਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕੰਗਾਰੂ ਇੱਕ ਸਿੱਧਾ-ਸਾਦਾ ਸ਼ਾਕਹਾਰੀ ਪ੍ਰਾਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਜੰਗਲ ਦਾ ਮਾਸਹਾਰੀ ਹਿੱਸਕ ਪਸੂਆਂ ਤੋਂ ਸਦਾ ਖਤਰਾ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਜੀਵ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹਨ ਹੀ, ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਕੁੱਤਿਆਂ, ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਸੱਪਾਂ ਅਤੇ ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਸਹਾਰੀ ਪੰਛੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਬਚ ਕੇ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ■

ਬਾਲ ਕਹਾਣੀ : ਰਾਜਕੁਮਾਰ 'ਰਾਜਨ'

ਚੁਨਮੁਨ ਦੀ ਚਤੁਰਾਈ

J

ਸਮੁੱਖ ਕੰਗਾਰੂ ਦਾ ਘਰ ਅਟਲਾਂਟਾ ਜੰਗਲ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸੁੰਦਰ ਘਰ ਸੀ। ਘਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਬਰੀਚਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਖਮਲ ਜਿਹੀ ਹਰੀ-ਹਰੀ ਘਾਹ ਸੀ। ਬਰੀਚੇ ਵਿੱਚ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਪੌਦੇ ਅਤੇ ਰੁੱਖ ਸਨ। ਕੰਗਾਰੂ ਦੇ ਦੋ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਪਿਆਰੇ ਬੱਚੇ ਸਨ।

ਇਸ ਘਰ ਦੇ ਬਰੀਚੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਚਿੜੀ ਚੁਨਮੁਨ, ਤਿਤਲੀ ਰੰਗੀਲੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਟਿੱਡਾ ਮਨਮੌਜੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਪੱਕੇ ਮਿੱਤਰ ਸਨ। ਚੁਨਮੁਨ ਨੇ ਹੱਸਮੁੱਖ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰੋਸ਼ਨਦਾਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਆਲੂਣਾ ਬਣਾ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਾਹਰ ਵੱਲੋਂ ਜਾਲੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਬਾਦ ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਮਿੱਤਰ ਖਿੜਕੀ ਦੇ ਕੋਲ ਮਿਲਦੇ ਅਤੇ ਢੇਰਾਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ। ਹੱਸਮੁੱਖ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬੇਡੇ ਹੋਏ ਵੇਖ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨੋਂ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੇ ਦਿਨ ਹੱਸੀ-ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਗੁਜ਼ਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਇੱਕ ਦਿਨ ਨਾ ਜਾਣੇ ਕਿਥੋਂ ਇੱਕ ਜੰਗਲੀ ਮੱਕੜੀ ਵੀ ਉਸ ਖਿੜਕੀ ਵਿੱਚ ਆ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਖਿੜਕੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਜਾਲਾ ਬੁਣ ਲਿਆ। ਹੁਣ ਟਿੱਡਾ ਮਨਮੌਜੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਿ ਉਹ ਖਿੜਕੀ ਦੇ ਬਾਹਰ ਕਿਵੇਂ ਜਾਵੇ- ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਜਾਲੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਮੱਕੜੀ ਦਾ ਜਾਲਾ। ਜਾਲੀ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਜਾਣਾ ਅਸੰਭਵ ਸੀ ਅਤੇ ਮੱਕੜੀ ਦਾ ਜਾਲਾ ਪਾਰ ਕਰਨਾ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਮੁਸੀਬਤ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣਾ ਸੀ। ਉਧਰ ਮੱਕੜੀ ਮਨਮੌਜੀ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਵੇਖੇ ਉਹ ਕਦ ਤਕ ਬਚੇਗਾ, ਆਖਿਰ ਕਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਵਿੱਚ ਫੇਸ਼ਗਾ ਹੀ।

ਤਦ ਮਨਮੌਜੀ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਰੰਗੀਲੀ ਤਿਤਲੀ ਆਪਣੇ ਖੰਭਾਂ ਨੂੰ ਫੜਫੜਾਉਂਦੀ ਛੁੱਲਾਂ ਤੇ ਘੁੰਮ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਨਮੌਜੀ ਨੇ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਕੇ ਰੰਗੀਲੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮੁਸੀਬਤ ਦੱਸੀ। ਰੰਗੀਲੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਭਾਈ, ਮੈਨੂੰ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਹਮਦਰਦੀ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਮੈਂ ਮੱਕੜੀ ਦਾ ਜਾਲਾ ਨਹੀਂ ਤੋੜ ਸਕਦੀ। ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਇੱਝ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਖੁਦ ਇਸ ਵਿੱਚ ਫਸ ਜਾਵਾਂਗੀ।"

ਮਨਮੌਜੀ ਦੀ ਉਦਾਸੀ ਵੇਖ ਕੇ ਰੰਗੀਲੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਸਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ, "ਤੂੰ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰ ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਚੁਨਮੁਨ ਚਿੜੀ ਨੂੰ ਲੱਭਦੀ ਹਾਂ। ਉਹ ਬੁਧੀਮਾਨ ਹੈ, ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਰਾਹ ਕੱਢ ਹੀ ਲਏਗੀ।"

ਰੰਗੀਲੀ ਚੁਨਮੁਨ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਨਿਕਲ ਪਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ। ਰੰਗੀਲੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਨਮੌਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਅਤੇ ਮੱਕੜੀ ਦੀ ਦੁਸ਼ਟਤਾ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ। ਚੁਨਮੁਨ ਨੇ ਕੁੱਝ ਸੋਚਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਚਲੋ ਉਥੇ ਚੱਲ ਕੇ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ।"

ਚੁਨਮੁਨ ਅਤੇ ਰੰਗੀਲੀ ਉਡੱਕ ਕੇ ਘਰ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਆਈਆਂ। ਉਸ ਵਕਤ ਕੰਗਾਰੂ ਹੱਸਮੁੱਖ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਬੱਚੇ ਕਿਤੇ ਘੁੰਮਣ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਮੱਕੜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਜਾਲਾ ਹੋਰ ਸੰਘਣਾ ਅਤੇ

ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਚੁਨਮੁਨ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਲਾ ਤੋੜ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ ਤਾਂ ਉਹ ਫਿਰ ਤੋਂ ਜਾਲਾ ਬਣਾ ਲਏਗੀ। ਅਖੀਰ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਪੱਕਾ ਹੱਲ ਨਿਕਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਉਸ ਨੇ ਵੇਖਿਆ, ਟੇਬਲ ਤੇ ਹੱਸਮੁੱਖ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਾਗਜ਼ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਚੁਨਮੁਨ ਨੇ ਉਹ ਕਾਗਜ਼ ਉਠਾਇਆ ਅਤੇ ਜਾਲੇ ਦੇ ਉਪਰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਕਾਗਜ਼ ਜਾਲੇ ਵਿੱਚ ਉਲੜ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਐਨੇ ਵਿੱਚ ਹੱਸਮੁੱਖ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਾਗਜ਼ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਲੱਗਾ। ਮਨਮੌਜੀ ਤਾਂ ਖਿੜਕੀ ਦੇ ਛੇਕ ਵਿੱਚ ਵੜ ਗਿਆ। ਹੱਸਮੁੱਖ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਤਦੇ ਜਾਲੇ ਵਿੱਚ ਉਲੜੇ ਕਾਗਜ਼ ਤੇ ਪਈ। ਉਸ ਨੇ ਕਾਗਜ਼ ਉਠਾਇਆ ਅਤੇ ਬੁੜਬੜਾਉਣ ਲੱਗਾ -

"ਘਰ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੀ ਗੰਦਰੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਜਗ੍ਹਾ ਜਾਲੇ ਲੱਗ ਰਾਏ ਹਨ।" ਕਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਉਹ ਅੰਦਰੋਂ ਝਾੜੂ ਚੁੱਕ ਲਿਆਇਆ। ਝਾੜੂ ਨਾਲ ਜਾਲਾ ਹਟਾ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਮੱਕੜੀ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੁਨਮੁਨ ਦੀ ਚਤੁਰਾਈ ਨਾਲ ਮਨਮੌਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦੂਰ ਹੋ ਗਈ। ਤਿੰਨੇ ਮਿੱਤਰ ਫਿਰ ਹੱਸੀ-ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਦਿਨ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਲੱਗੇ।

ਲੇਖ : ਕਮਲਜੀਤ ਕੌਰਲ

ਸਫੈਦ ਸੇਰ

ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਅਨੋਖਾ ਚਮਤਕਾਰ

ਸੇ

ਰਤੋਂ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਜਾਣ੍ਹ ਹਾਂ। ਇਹ ਭਾਰਤ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਹੈ। ਸੇਰ ਕੇਵਲ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਕੁੱਲ ਅੱਠ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਹਨ - ਸਾਇਬੇਰੀਆ ਦਾ ਸੇਰ, ਮੰਚੂਰੀਆ ਦਾ ਸੇਰ, ਭਾਰਤੀ ਸੇਰ, ਚਿੰਨੀ ਸੇਰ, ਸੁਮਾਤਰਾ ਦਾ ਸੇਰ, ਜਾਵਾ ਦਾ ਸੇਰ ਅਤੇ ਬਾਲੀ ਦਾ ਸੇਰ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਭਾਰਤੀ ਸੇਰ (ਰਾਇਲ ਬੰਗਾਲ ਟਾਈਗਰ) ਸਭ ਤੋਂ ਸੁੰਦਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੰਜਾਬ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਰੇਗਿਸਤਾਨ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਪੁਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲੋਕ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅਨੋਖਾ ਸੇਰ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ- ਸਫੈਦ ਸੇਰ। ਸਫੈਦ ਸੇਰ ਦੀ ਰਚਨਾ, ਆਕਾਰ, ਆਦਤਾਂ ਅਤੇ ਵਿਵਹਾਰ ਆਦਿ ਆਮ ਸੇਰਾਂ ਵਾਂਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪ੍ਰਤੀ ਇਸ ਦਾ ਰੰਗ ਕ੍ਰੀਮ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਫੈਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੇ ਭੂਰੇ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਧਾਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਫੈਦ ਸੇਰ ਇੱਕ ਦੁਰਲਭ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਕੁੱਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚਿੜੀਆਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਫੈਦ ਸੇਰ ਦੀ ਖੋਜ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਸਾਬਕਾ ਰੀਵਾ

ਨਰੇਸ ਮਹਾਰਾਜਾ ਮਾਰਤੰਡ ਸਿੰਘ ਜੁਦੇਵ ਦੇ ਸਿਰ ਬੱਝਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਸਨ।

25 ਮਈ, 1951 ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਦੇਵਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਇੱਕ ਕਿਸਾਨ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਮਾਰਤੰਡ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਬਰਗੜੀ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸੇਰ ਦਾ ਇੱਕ ਅਨੌਖਾ ਬੱਚਾ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕ੍ਰੀਮ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਫੈਦ ਰੰਗ ਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਸ਼ਿਕਾਰ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਬਰਗੜੀ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕੈਪ ਲੱਗ ਗਏ।

ਬਰਗੜੀ ਦੇ ਜੰਗਲ ਸੀਧੀ ਜਿਲੇ ਦੀ ਗੋਪਦ ਬਨਾਸ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਮਾਰਤੰਡ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ 27 ਮਈ, 1951 ਦੀ ਸਵੇਰ ਸਫੈਦ ਸੇਰ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਸੇਰਨੀ ਨੂੰ ਲੱਭ ਲਿਆ। ਸੇਰਨੀ ਆਪਣੇ ਚਾਰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਬੱਚੇ ਤਾਂ ਸੇਰ ਦੇ ਆਮ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਨ ਪ੍ਰਤੀ ਚੌਥਾ ਬੱਚਾ ਬੜਾ ਅਨੌਖਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਰੰਗ ਕ੍ਰੀਮ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਿੱਟਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੇ ਭੂਰੇ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਧਾਰੀਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅਸਮਾਨੀ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਸਨ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਮਾਰਤੰਡ ਸਿੰਘ ਇਸ ਸੇਰ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਮਾਰਤੰਡ ਸਿੰਘ ਇਸ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ

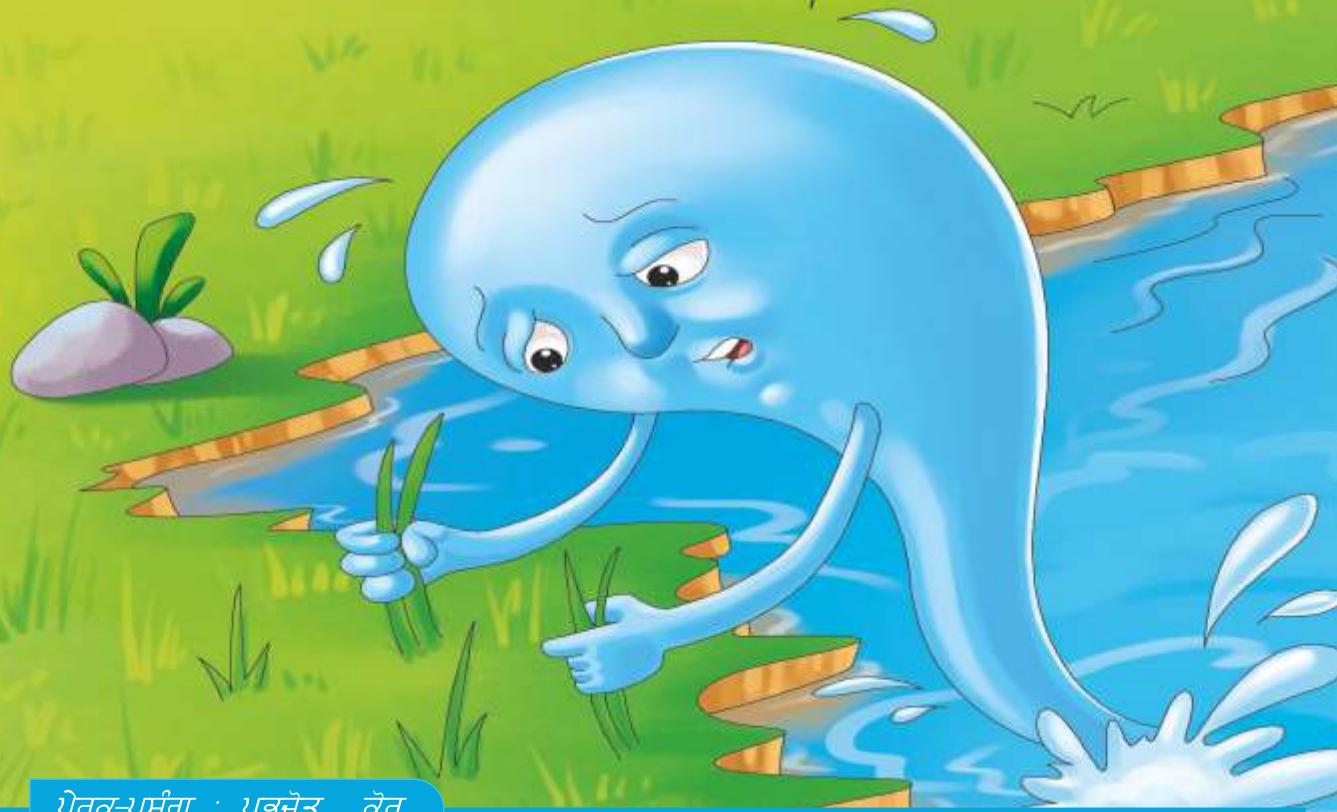
ਗੋਵਿੰਦਗੜ੍ਹ ਲੈ ਆਏ
ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਸ
ਨੂੰ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ -
ਮੋਹਨ।

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ
ਸਫੈਦ ਸੇਰ ਦੀ
ਮੌਜੂ ਦਗੀ ਨੇ
ਵਿਸ਼ਵਭਰ ਨੂੰ ਚੌਕਾ
ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦੇ
ਬਾਦ ਤਾਂ ਗੋਵਿੰਦਗੜ੍ਹ
ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦਾ

ਕੇਂਦਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਥਾਨ ਤੇ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੋਂ
ਲੋਕ ਮੋਹਨ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਆਉਣ ਲੱਗੇ।

ਮਹਾਰਾਜਾ ਮਾਰਤੰਡ ਸਿੰਘ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਾਂ ਦੇ
ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਨ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੋਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ
ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਐਨਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੁੱਝ ਸਮੇਂ
ਬਾਦ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਫੈਦ ਸੇਰਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨ
ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਕੀਤਾ। ਮੋਹਨ ਅਤੇ ਰਾਧਾ ਨਾਮ ਦੀ
ਸੇਰਨੀ ਦੀ ਜੋੜੀ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 30 ਅਕਤੂਬਰ
1958 ਨੂੰ ਚਾਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ
ਚਾਰੇ ਬੱਚੇ ਮੋਹਨ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕ੍ਰੀਮ ਵਰਗੇ ਚਿੱਟੇ
ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਦ ਇਸੇ ਜੋੜੇ ਤੋਂ 29 ਚਿੱਟੇ ਸੇਰ
ਪੈਦਾ ਹੋਏ।

ਸੰਨ 1960 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਵਿਸ਼ਵ
ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੇਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ
ਤਤਕਾਲੀਨ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਆਈਜਨਹੋਵਰ ਪਧਾਰੇ।
ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਤੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਸਫੈਦ ਸੇਰਾਂ ਦਾ
ਜੋੜਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਪਹੁੰਚਾ। ਇਸ ਦੇ
ਬਾਦ ਸੰਨ 1963 ਵਿੱਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਬਿਸਟਲ
ਜੰਗਲੀ ਪ੍ਰਾਣੀ ਪਾਰਕ ਵਿੱਚ ਸਫੈਦ ਸੇਰਾਂ ਦਾ
ਦੂਸਰਾ ਜੋੜਾ 'ਚੰਪਾ-ਚਮੇਲੀ' ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ।
ਇਸ ਦੇ ਬਾਦ ਕੁੱਝ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਫੈਦ ਸੇਰ
ਭੇਜੇ ਗਏ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲੋਕ ਸਫੈਦ ਸੇਰ
ਵੇਖਣ ਲਈ ਵਿਆਕੁਲ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਦੇ
ਕੁੱਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਚਿੜਿਆਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਫੈਦ ਸੇਰ
ਭੇਜੇ ਗਏ।

ਪ੍ਰੇਰਕ-ਪ੍ਰਸੰਗ : ਪ੍ਰਭਜੋਤ ਕੌਰ

ਨਿਮਰਤਾ ਦੀ ਤਾਕਤ

ਇ

ਕ ਨਦੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਚੰਡ ਪ੍ਰਵਾਹ ਤੇ ਘੁੰਮੰਡ ਹੋ ਗਿਆ। ਨਦੀ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਵਿੱਚ ਐਨੀ ਤਾਕਤ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਪੱਥਰ, ਮਕਾਨ, ਰੁਖ, ਪਸੂ, ਮਾਨਵ ਆਦਿ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵਹਾ ਕੇ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹਾਂ। ਨਦੀ ਨੇ ਬੜੇ ਹੀ ਹੰਕਾਰਪੂਰਵਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ - ਦੱਸੋ, ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਲਈ ਕੀ ਵਹਾ ਕੇ ਲਿਆਵਾਂ? ਜੋ ਵੀ ਤੂੰ ਚਾਹੇ ਮਕਾਨ, ਰੁਖ ਪੱਥਰ, ਪਸੂ ਮਾਨਵ ਆਦਿ ਜੋ ਤੂੰ ਚਾਹੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਜੜ ਤੋਂ ਉਖਾੜ ਕੇ ਲਿਆ ਸਕਦੀ ਹਾਂ।

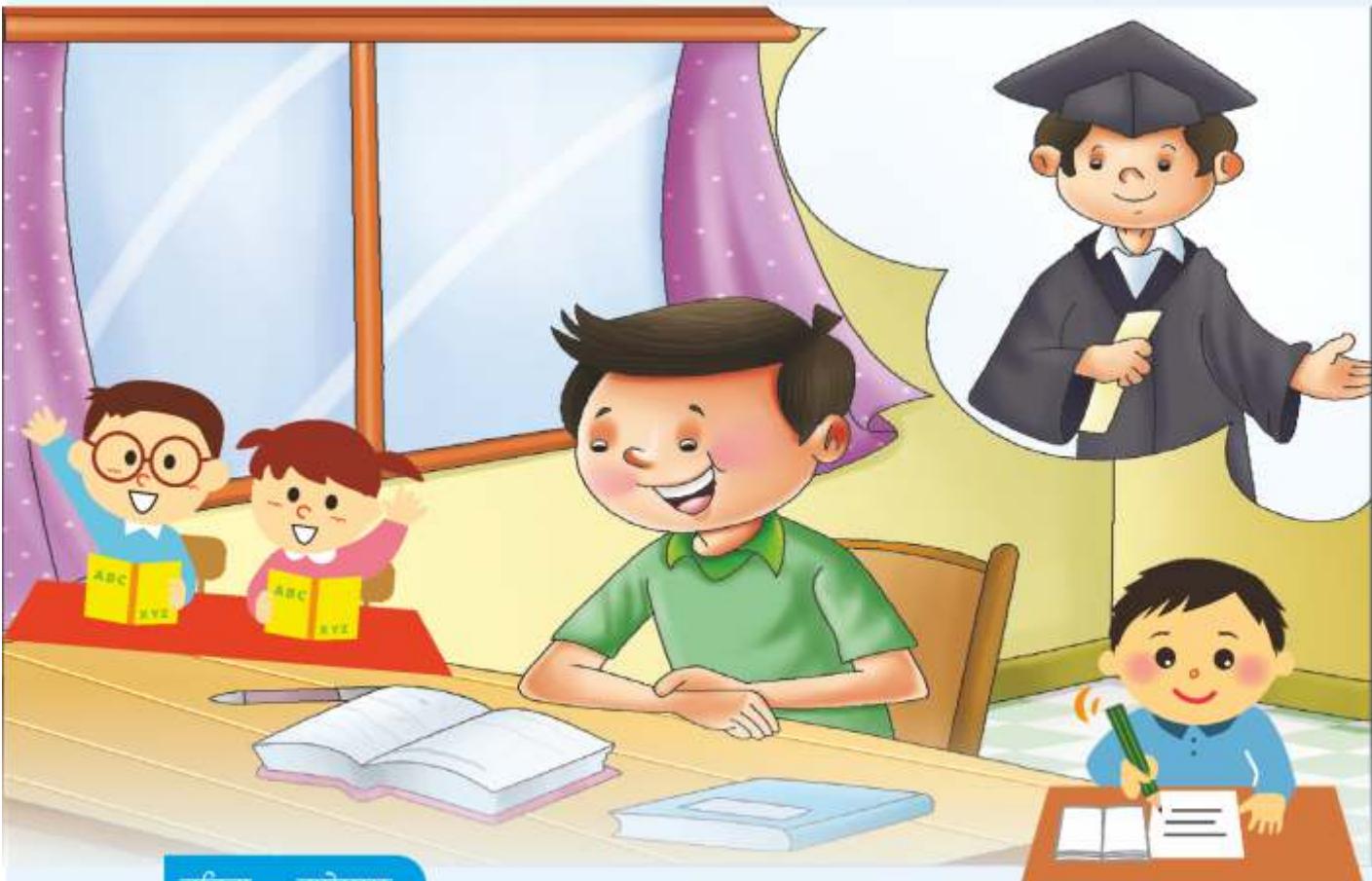
ਸਮੁੰਦਰ ਸਮਝ ਗਿਆ ਕਿ ਨਦੀ ਨੂੰ ਹੰਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਨਦੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ - ਜੇਕਰ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਲਈ ਕੁੱਝ ਲਿਆਉਣਾ ਹੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਬੋੜੀ-ਜ਼ਿਹੀ ਘਾਹ ਉਖਾੜ ਕੇ ਲੈ ਆ।

ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਨਦੀ ਬੋਲੀ - ਬਸਾ ਐਨੀ ਜ਼ਿਹੀ ਸੇਵਾ ਹੈ। ਹੁਣੇ ਆਪ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਿਰ ਕਰਦੀ ਹਾਂ। ਨਦੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਵੇਗ ਘਾਹ ਨੂੰ ਉਖਾੜਨ ਵਿੱਚ ਲਗਾਇਆ ਪਰ ਘਾਹ ਨਹੀਂ ਉਖੜੀ। ਨਦੀ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰ, ਦੋ ਵਾਰ, ਤਿੰਨ ਵਾਰ... ਅਨੇਕ ਵਾਰ ਜੋਰ ਲਗਾਇਆ। ਸਾਰੇ ਯਤਨ

ਕੀਤੇ ਪਰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਯਤਨ ਕਰਨ ਤੇ ਵੀ ਕੋਈ ਸਫਲਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਆਖਿਰ ਹਾਰ ਕੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚੀ ਅਤੇ ਬੋਲੀ - ਮੈਂ ਮਕਾਨ, ਰੁਖ, ਜੀਵ-ਜੰਤੂ ਤਾਂ ਵਹਾ ਕੇ ਲਿਆ ਸਕਦੀ ਹਾਂ ਪਰ ਮੈਂ ਘਾਹ ਉਖਾੜਨ ਲਈ ਪੂਰਾ ਵੇਗ ਲਗਾ ਕੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਉਖਾੜਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਹੇਠਾਂ ਵੱਲ ਝੁਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਉਸ ਦੇ ਉਪਰੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ।

ਸਮੁੰਦਰ ਨੇ ਨਦੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਦੇਰ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲਿਆ - ਜੋ ਪੱਥਰ ਜਾਂ ਰੁਖ ਵਰਗੇ ਕਠੋਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਉਖੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪੰਡੂ ਘਾਹ ਵਰਗੀ ਨਿਮਰਤਾ ਜਿਸ ਨੇ ਸਿੱਖ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪ੍ਰਚੰਡ ਵੇਗ ਵੀ ਉਖਾੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਪਿਆਰੇ ਬੱਚਿਉ! ਨਦੀ ਨੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਧੀਰਜਪੂਰਵਕ ਸਮਝੀਆਂ ਅਤੇ ਸੁਣੀਆਂ। ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੇ ਨਦੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਘੁੰਮੰਡ ਚੂਰ-ਚੂਰ ਹੋ ਗਿਆ। ■

ਕਵਿਤਾ : ਰਾਧੇਲਾਲ

ਕਰੋ ਰੋਜ਼ ਪੜਾਈ

ਜੇਕਰ ਕਰੋਗੇ ਰੋਜ਼ ਪੜਾਈ,
ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਾ ਭੈਅ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ।
ਚੰਗੇ ਨੰਬਰ ਸਦਾ ਲਿਆਉਗੇ,
ਸਭ ਦਾ ਪਿਆਰ-ਦੁਲਾਰ ਮਿਲੇਗਾ।

ਚੰਗੇ ਨੰਬਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ ਜਦ,
ਮਨ ਦੁੱਖ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਸਭ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਤੋਂ ਡਿਗ ਕੇ,
ਸਗਮਿੰਦਾ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਜੀਵਨ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਵੀ ਤਦ,
ਸਦਾ ਸਫਲਤਾ ਤੁਸੀਂ ਪਾਉਗੇ।
ਘਰ-ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ,
ਸਾਮੁੱਚ ਚੰਗੇ ਸਮਝੇ ਜਾਉਗੇ।

ਜੀਵਨ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਵੀ ਤਦ,
ਸਦਾ ਅਸਫਲਤਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।
ਬੋਲ ਜਿਹਾ ਲੱਗਦਾ ਜੀਵਨ,
ਸਭ ਕੱਝ ਨੀਰਸ ਦਿੱਸਦਾ ਹੈ।

ਰੋਜ਼ ਪੜਾਈ ਜੋ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ,
ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਤਾਉਂਦੀ ਹੈ।
ਭਿਆਠਕ ਰੂਪ ਦਿਖਾ ਕੇ ਆਪਣਾ,
ਨੀਦ ਨਾ ਆਉਣ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਇਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਗੌਰ ਕਰੋ,
ਜੀਵਨ ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸੁਖੀ ਬਣੇਗਾ।
ਜੇਕਰ ਕਰੋਗੇ ਰੋਜ਼ ਪੜਾਈ,
ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਾ ਭੈਅ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ।

ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਡੁੱਬਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲਾ ਬਾਲਕ

Jਲੈਂਡ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕੁੱਝ ਹਿੱਸਾ ਸਾਗਰ ਦੀ ਸਤ੍ਤਾ ਤੋਂ ਨੀਵਾਂ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਸਾਗਰ ਦਾ ਪਾਣੀ ਆ ਕੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਡੋਬ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਉਥੋਂ ਦੇ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਬੰਨ੍ਹ ਬਣਾ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਐਨਾ ਤੇਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਬੰਨ੍ਹ ਤੋੜ ਦਿੰਦਾ।

ਇੱਕ ਦਿਨ ਸਰਦੀਆਂ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲੜਕਾ ਉਸ ਬੰਨ੍ਹ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਹੋ ਕੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਬੰਨ੍ਹ ਵਿੱਚੋਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਪਾਣੀ ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਦੌੜ ਕੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦੇਵਾਂ ਪਰ ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਆਉਣ ਤਕ ਛੇਕ ਵੱਡਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਰੁਕਿਆ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਮੈਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਹੀ ਕੁੱਝ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

ਇਸ ਦੇ ਬਾਦ ਉਸ ਨੇ ਜੋ ਕਪੜੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਤਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਇੱਕਠਾ ਕਰਕੇ ਛੇਕ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਦਬਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਉਸ ਨੇ ਇਸੇ

ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਰੋਕੇ ਰੱਖਿਆ। ਇੱਕ ਤਾਂ ਸਰਦ ਰਾਤ ਸੀ, ਦੂਸਰੀ ਉਹ ਠੰਡੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਆਸਮਾਨ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਤੇ ਕੋਈ ਕਪੜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਣ ਉਸ ਨੂੰ ਸਰਦੀ ਵੀ ਬਹੁਤ ਲਗ ਰਹੀ ਸੀ। ਪਰ ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਸਭ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਰੋਕੇ ਉਥੇ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ।

ਸਵੇਰੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਦੇ ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਅਤੇ ਬੰਨ੍ਹ ਦੇ ਛੇਕ ਵਿੱਚ ਹੱਥ ਪਾਈ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਇਥੇ ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਤਾਂ ਲੜਕੇ ਨੇ ਲੜਖੜਾਉਂਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਇਥੋਂ ਪਾਣੀ ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਰੋਕ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਡੁੱਬ ਜਾਏਗਾ।" ਇਸ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਹ ਬੋਲ ਨਾ ਸਕਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਤਾਂ ਉਹ ਰਾਤ ਭਰ ਦਾ ਭੁਖਾ-ਪਿਆਸਾ ਅਤੇ ਬੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਦੂਸਰੇ ਠੰਡ ਦੇ ਕਾਰਣ ਉਹ ਬੇਸੁੱਧ ਜਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਦ ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਹੱਥ ਹਟਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਦੇ ਛੇਕ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਚੀਕ-ਪੁਕਾਰ ਕੀਤੀ। ਬੋੜੀ ਦੇਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਲੋਕ ਉਥੇ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪਾਣੀ ਨਿਕਲਣ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ
ਨੇ ਬਹੁਤ ਆਦਰ-
ਸਨਮਾਨ ਦਿੱਤਾ
ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ
ਖੁਦ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ
ਪਾ ਕੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ
ਡੁੱਬਣ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ
ਸੀ।

ਆਕਰਸਕ ਪੰਡੀ ਹੁਦਹੁਦ

ਰਧ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਪੰਡੀ ਹੈ - ਹੁਦਹੁਦ। ਬੋਲਦੇ ਵਕਤ ਇਹ 'ਉਕ-ਉਕ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ 'ਹੁਪ-ਹੁਪ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਧੂਨੀ ਦੇ ਕਾਰਣ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ 'ਹੁਪ' ਰੱਖਿਆ। ਇਸ ਉਚਾਰਣ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹੁਦਹੁਦ ਸਮਝਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਹੁਦਹੁਦ ਰੱਖਿਆ। ਇਸ ਦੀ ਚੁੱਝ ਨਹੀਂ ਕੱਟਣ ਵਾਲੀ 'ਨਹਰਨੀ' ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਜ਼ਲਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੇਕ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ 'ਹਜ਼ਾਮਿਨ' ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਜਿਹੀ ਕਲਗੀ ਲੱਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਣ ਕੁੱਝ ਲੋਕ ਇਸ ਨੂੰ 'ਸਾਹ ਸੁਲੇਮਾਨ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਰੋਮ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਉਪੁਪਾ ਅਤੇ ਯੂਨਾਨ ਵਿੱਚ ਇਪੈਪਸ ਨਾਮ ਨਾਲ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਸਨ।

ਹੁਦਹੁਦ ਦੀ ਚੁੱਝ ਪਤਲੀ, ਲੰਮੀ ਅਤੇ ਤਿੱਖੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਜਗ੍ਹਾਏ ਇਹ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਜਮੀਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲੁਕੇ ਕੀਝੇ-ਮਕੌੜਿਆਂ ਨੂੰ ਲੱਭ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਫਲ-ਛੁੱਲਾਂ ਦਾ ਸ਼ੇਕਰੇ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੀਝੇ-ਮਕੌੜਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਇਹ ਆਪਣਾ ਆਹਾਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਕਸਰ ਇਹ ਪੰਡੀ ਬਾਗ-ਬਗੀਚਿਆਂ, ਖੰਡਰਾਂ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਹੁਦਹੁਦ ਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਪੰਡੀ ਹੈ। ਨਰ ਅਤੇ ਮਾਦਾ, ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਤੇ ਕਲਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਚੰਨ੍ਹ ਲਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਰੰਗ ਇਕੋ-

ਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਖੰਭ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅਤੇ ਕਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਗਰਦਨ ਦਾ ਅਗਲਾ ਹਿੱਸਾ ਬਾਦਾਮੀ ਰੰਗ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਹੁਦਹੁਦ ਦੀਆਂ ਲਗਭਗ ਇੱਕ ਦਰਜਨ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਵਿਲਾਇਤੀ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਪ੍ਰਜਾਤੀ ਦੇ ਹੁਦਹੁਦ ਯੂਰਪ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਅਕਸਰ ਸਫੈਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਦੂਸਰੀ ਜਾਤੀ ਇਸਰਾਇਲ ਅਤੇ ਅਰਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਆਂਡਿਆਂ ਦਾ ਰੰਗ ਹਲਕਾ ਨੀਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੰਡੀ ਰੁਖ, ਦੀਵਾਰ, ਖੰਡਰ ਆਦਿ ਦੇ ਕੋਟਰਾਂ (ਛੇਕਾਂ) ਵਿੱਚ ਆਲੂਣਾ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਮਾਦਾ ਤਿੰਨ ਤੋਂ 10 ਆਂਡੇ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਆਂਡਿਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਤਦ ਤਕ ਨਹੀਂ ਹੱਟਦੀ ਜਦ ਤਕ ਚੂਚੇ ਬਾਹਰ ਨਾ ਨਿਕਲ ਆਉਣਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਨਰ ਹੁਦਹੁਦ ਭੋਜਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਯੂਨਾਨ ਦੇ ਭਿਤ ਚਿੱਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁਦਹੁਦ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਕਦੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਪੰਡੀ ਦੇ ਖੰਭ ਸੌਨੇ ਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੇ ਚਲਦੇ ਇਹਨਾਂ ਪੰਡੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ਟ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਰੰਗ ਭਰੋ

ਨਾਮ ਉਮਰ

ਪੂਰਾ ਪਤਾ

ਸਤੰਬਰ 2022 ਅੰਕ ਦੀ ਰੰਗ ਭਰੋ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗਤਾ ਦਾ ਨਤੀਜਾ

► ਪਹਿਲਾ ਨੰ :

ਅਭਿਨਵ (ਉਮਰ 7 ਸਾਲ)
ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ : ਕੇਂਟਕਪੁਰਾ
ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ : ਫ਼ਿਰੀਦਕੋਟ (ਪੰਜਾਬ)

► ਦੂਜਾ ਨੰ :

ਸਹਿਜ (ਉਮਰ 11 ਸਾਲ)
ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ : ਪਾਤੜਾਂ
ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ : ਪਟਿਆਲਾ (ਪੰਜਾਬ)

► ਤੀਜਾ ਨੰ :

ਅਠੀਂਠਿਆ ਰਾਣੀ (ਉਮਰ 13 ਸਾਲ)
ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ : ਮਾਧੈਪੁਰੀ
ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ : ਲੁਧਿਆਣਾ (ਪੰਜਾਬ)

ਪਸੰਦ ਕੀਤੇ ਗਏ -

ਅਸੀਮਤਾ (ਬੁਰੇਲ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ)
 ਰਾਧਾ (ਜਗਰਾਉ),
 ਪ੍ਰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ (ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ),
 ਆਰਾਧਿਆ (ਡਿੱਲੀ),
 ਏਕਤਾ (ਹਰੀਕੇ ਪਤਨ),
 ਵਿਦਿਤ ਬਜਾਜ (ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਪੁਰ),
 ਜਸਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ (ਬੋਹਾ),
 ਨਿਤਿਨ ਕੌਰ (ਤਲਵੰਡੀ ਭਾਈ),
 ਸੁਖਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ (ਮਾਨਸਾ),
 ਹਰਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ (ਕੁਰਾਲੀ),
 ਅਰਸਦੀਪ ਸਿੰਘ (ਰੂਪੇਵਾਲ),
 ਪ੍ਰਭਜੇਤ ਕੌਰ (ਭੈਰੋ ਮਾਜ਼ਰਾ),
 ਗੁਰਲਾਲ ਸਿੰਘ (ਹੀਰੋ ਖੁਰਦ),
 ਗੁਰਮੁਖ ਨੂਰ (ਗੁਮਟਾਲਾ),
 ਸਭਪ੍ਰੀਤ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ),
 ਗੁਰਵਿੰਦਰ (ਜੀਰਾ),
 ਪੇਰਨਾ (ਬੇਦੀ ਨਗਰ),
 ਸੁਖਮੀਤ (ਸਰਦੂਲਗੜ੍ਹ),
 ਸਿਦਕ ਭਾਟੀਆ (ਦੋਰਾਹਾ).

ਦਸੰਬਰ ਅੰਕ ਦੀ ਰੰਗ ਭਰੋ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗਤਾ

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਤੇ ਇਕ ਚਿੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਚਿੱਤਰ 'ਚ ਸੋਹਣੇ-ਸੋਹਣੇ ਰੰਗ ਭਰ ਕੇ **25 ਜਨਵਰੀ 2023** ਤਕ ਸੰਪਾਦਕ, 'ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ', ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਕੰਪਲੈਕਸ, ਸੰਤ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਕਾਲੋਨੀ, ਦਿੱਲੀ-9 ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਚ ਭੇਜ ਦਿਓ।

ਨਤੀਜੇ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ 'ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ' ਦੇ **ਫਰਵਰੀ 2023** ਅੰਕ 'ਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਚਿੱਤਰ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਪਤਾ ਸਾਫ਼-ਸਾਫ਼ ਜ਼ਰੂਰ ਲਿਖੋ।

15 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤਕ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਬਾਲ ਕਹਾਣੀ - ਏ. ਪੀ. ਸਿੰਘ

ਸੁਨਿਹਰਾ ਗੁਲਾਬ ਦਾ ਛੁੱਲ

ਕਾ

ਫੀ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇੱਕ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਭਰਤ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਦੇ ਰਾਜੇ ਦਾ ਰਾਜ ਸੀ। ਰਾਜਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਰਾਜੇ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰ ਸਨ। ਤਿੰਨੇ ਪੁੱਤਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚੁਸਤ, ਚਲਾਕ ਸਨ। ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਕੌਣ ਉਸ ਦੀ ਰਾਜਗੱਦੀ ਲਈ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕਿਸ ਪੁੱਤਰ ਵਿੱਚ ਦੂਜੇ ਰਾਜਕੁਮਾਰਾਂ 'ਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੁਣ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਗਲਾ ਰਾਜਾ ਚੁਣਿਆ ਜਾਵੇ। ਰਾਜਾ ਇਹੀ ਸੋਚ ਕੇ ਬਹੁਤ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਇਸ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਉਹ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਇਸੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮੰਨੇ-ਪੁੰਨੇ ਗਿਆਨੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਵੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੋਂ ਚੇਲੇ ਵਿਦਿਆ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਗਿਆਨੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਇੱਕ ਝੋੜੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਚੇਲੇ

ਵਿਦਿਆ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਵੀ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਰਾਜਾ ਭਰਤ ਸਿੰਘ ਉਸ ਗਿਆਨੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਕਿਹੜਾ ਪੁੱਤਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੁਣਵਾਨ ਹੈ। ਉਸ ਗਿਆਨੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੇ ਰਾਜਨ, ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਲੈਣੀ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲੋਗੇਗਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਕਿਹੜਾ ਪੁੱਤਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੁਣਵਾਨ ਹੈ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਠੀਕ ਲੱਗੇ। ਉਸ ਗਿਆਨੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਨੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੱਲ੍ਹੀ ਹੀ ਤਿੰਨਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਸਮੇਤ ਮੇਰੀ ਝੋੜੀ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਣ।

ਰਾਜਾ ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਆਪਣੇ ਤਿੰਨਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਗਿਆਨੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦੀ ਝੋੜੀ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਉਸ ਝੋੜੀ ਤੋਂ ਹੀ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਤਿੰਨ ਰਸਤੇ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਪਹਾੜੀ ਵੱਲ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਗਿਆਨੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਨੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਤਿੰਨਾਂ

ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਿੰਨ ਰਸਤੇ ਦਿਸਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਉਹ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਪਹਾੜੀ ਵੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਪਹਾੜੀ 'ਤੇ ਕੁੱਝ ਪੌਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਨਿਹਰੇ ਗੁਲਾਬ ਦੇ ਛੁੱਲ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਤਿੰਨਾਂ ਨੇ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇ ਰਸਤਿਆਂ ਵੱਲ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤੇ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਸੁਨਿਹਰੀ ਗੁਲਾਬ ਦਾ ਛੁੱਲ ਤੋੜ ਕੇ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਉਣਾ ਹੈ। ਗਿਆਨੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਕਹਿਣ ਮੁਤਾਬਿਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਰਾਜਕੁਮਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਘੋੜਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਤਿੰਨੇ ਪੁੱਤਰ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਰਸਤੇ ਚੱਲ ਪਏ।

ਪਹਿਲਾ ਪੁੱਤਰ ਪਹਿਲੇ ਰਸਤੇ ਤੇ ਘੋੜਾ ਭਜਾ ਕੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅਪਣੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਵੱਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਥੋੜਾ ਅਗੇ ਜਾਣ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਕੁੱਝ ਕੰਢੇ ਖਿਲਰੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਰਸਤਾ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੰਡਿਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਘੋੜੇ ਦੀ ਲੰਬੀ ਛਲਾਂਗ ਲਗਾ ਕੇ ਅਗੇ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਥੋੜਾ ਹੋਰ ਅਗੇ ਜਾਣ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਇਨਸਾਨ ਮਿਲਿਆ ਜੋ ਕਿ ਮਦਦ ਲਈ ਬੁਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਰਾਜੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਉਸ ਬਜ਼ੁਰਗ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਮਦਦ ਦੀ ਕੋਈ ਪੁਕਾਰ ਨਾ ਸੁਣੀ ਅਤੇ ਅਗੇ ਵੱਧਦਾ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਅਗੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕੀੜੀਆਂ ਦਿੱਸੀਆਂ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਹ ਹੀ ਵੱਡੀ ਕਤਾਰ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਭੋਜਨ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੀੜੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਘੋੜਾ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਦੌੜਾ ਕੇ ਉਥੋਂ ਦੀ ਕੱਢਿਆ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਕੀੜੀਆਂ ਦੀ

ਕਤਾਰ ਟੁੱਟ ਗਈ ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਕੀੜੀਆਂ ਮਰ ਵੀ ਗਈਆਂ। ਉਹ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਪਹਾੜੀ ਵੱਲ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਰਾਜੇ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਪੁੱਤਰ ਵੀ ਪਹਾੜੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਰਸਤਿਆਂ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਕੰਢੇ ਖਿਲਰੇ ਹੋਏ ਮਿਲੇ। ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੰਡਿਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕੀਤੀ ਅੱਗੇ ਵੱਧਦਾ ਗਿਆ। ਥੋੜਾ ਅੱਗੇ ਵੱਧਣ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਇੱਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਿਲਿਆ ਜੋ ਮਦਦ

ਲਈ ਪੁਕਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦੂਸਰੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਸ ਨੂੰ ਰਸਤਾ ਰੋਕਣ ਤੇ ਬੁਗ-ਭਲਾ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੀੜੀਆਂ ਦਾ ਭੋਣ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਉਥੋਂ ਆਪਣਾ ਘੋੜਾ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕੱਢਿਆ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਕਈ ਕੀੜੀਆਂ ਮਰ ਗਈਆਂ। ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਬਸ ਪਹਾੜੀ ਹੀ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ।

ਰਾਜੇ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਪੁੱਤਰ ਤੀਜਿਥੇ ਰਸਤੇ ਤੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੰਢੇ ਖਿਲਰੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੇ। ਉਸ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣਾ ਘੋੜਾ ਰੋਕਿਆ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਫ਼ਾਈ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਹਟਾਇਆ ਅਤੇ ਰਸਤਾ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਥੋੜ੍ਹਾ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਜਾਣ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਇੱਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਿਲਿਆ ਜੋ ਮਦਦ ਲਈ ਪੁਕਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਉਥੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਘੋੜਾ ਰੋਕਿਆ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਉਸ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ, ਕਿਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ? ਉਸ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂਨੂੰ ਪਿਆਸ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਸ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਨੇ ਜਲਦੀ ਨਾਲ ਇੱਧਰ-ਓਧਰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਹੀ ਵਿੱਥ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਦੀ ਮਿਲ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਜਲਦੀ ਨਾਲ ਇੱਕ ਬਰਤਨ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਭਰ ਕੇ ਉਸ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੂੰ ਲਿਆ ਕੇ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੇ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ

ਕੀਤਾ। ਛੋਟਾ ਪੁੱਤਰ ਮਦਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵੱਧ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਜਾਣ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕੀਝੀਆਂ ਦਾ ਭੈਣ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਰਾਜੇ ਦਾ ਇਹ ਪੁੱਤਰ ਘੋੜਾ ਹੌਲੀ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਘੋੜੇ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਤੋਂ ਕੀਝੀਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਅੱਗੇ ਪਹਾੜੀ ਵੱਲ ਵਧ ਗਿਆ।

ਰਾਜੇ ਦੇ ਤਿੰਨੋਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ ਪਹਾੜੀ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਉਹ ਸੁਨਿਹਰੀ ਗੁਲਾਬ ਦਾ ਛੁੱਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਤਿੰਨੋਂ ਪੁੱਤਰ ਸ਼ਾਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਾਪਸ ਝੋੜਪੜੀ ਵਿੱਚ ਪਰਤ ਆਏ ਸਨ। ਤਿੰਨਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਨਿਹਰਾ ਗੁਲਾਬ ਦਾ ਛੁੱਲ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਨੇ ਉਹ ਗੁਲਾਬ ਦੇ ਛੁੱਲ ਉਸ ਗਿਆਨੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ। ਰਾਜਾ ਉਸ ਗਿਆਨੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਕੋਲ ਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਗਿਆਨੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਨੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਿਸ ਰਾਜ-ਦਰਬਾਰ ਭੇਜ ਦਿਓ। ਰਾਜੇ ਦੀ ਆਗਿਆ ਲੈ ਕੇ ਤਿੰਨੇ ਪੁੱਤਰ ਵਾਪਿਸ ਚਲੇ ਗਏ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਫਿਰ ਉਸ ਗਿਆਨੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਪੁੱਤਰ ਗੁਣਵਾਨ ਹੈ? ਤਾਂ ਉਹ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਬੋਲੇ ਕਿ ਹੇ ਰਾਜਨ, ਤੁਹਾਡਾ ਸਭ ਤੋਂ

ਛੋਟਾ ਪੁੱਤਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੁਣਵਾਨ ਹੈ। ਉਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਗੁਣ ਹਨ ਜੋ ਰਾਜਗੱਦੀ ਤੇ ਬੈਠਣ ਵਾਲੇ ਇਨਸਾਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾ ਲਈ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਰਾਜਾ ਫਿਰ ਉਲੱਝਣ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਫਿਰ ਉਸ ਗਿਆਨੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਛੋਟਾ ਪੁੱਤਰ ਕਿਵੇਂ ਯੋਗ ਹੋਇਆ? ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਕਹੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਤਿੰਨੇ

ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ ਉਹ ਸੁਨਿਹਰਾ ਗੁਲਾਬ ਦਾ ਛੁੱਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਉਹ ਗਿਆਨੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ - ਹੇ ਰਾਜਨ, ਗੁਲਾਬ ਦਾ ਸੁਨਿਹਰੀ ਛੁੱਲ ਤਾਂ ਇੱਕ ਬਹਾਨਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਤਿੰਨਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਤਿੰਨਾਂ ਦੇ ਰਸਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਮੰਗਣ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੁਝ ਕੰਢੇ ਅਤੇ ਕੀਝੀਆਂ ਦੇ ਭੈਣ ਲਈ ਕੁਝ ਸੱਕਰ ਫੈਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਡੇ ਦੌਨੋਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਪਰ ਤੁਹਾਡੇ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਫ਼ਾਈ ਨਾਲ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕੰਢੇ ਸਾਫ਼ ਕੀਤੇ। ਫਿਰ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕੀਝੀਆਂ ਦੇ ਭੈਣ ਤੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਬਚਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਘੋੜਾ ਲੰਘਾਇਆ। ਮੇਰੇ ਚੇਲੇ ਤੁਹਾਡੇ ਤਿੰਨਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਕੌਣ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਪੁੱਤਰ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੁਣਵਾਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ। ਰਾਜਾ ਉਸ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਚਰਨ ਫੜ ਲਏ ਅਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦਾ ਬਹੁਤ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਕਦੇ ਨਾ ਭੁੱਲੋ

- ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਮਿਠਾਸ ਰੱਖਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਦਭਾਵ ਨਾਲ ਚੱਲਦੇ ਹੋਏ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਵੰਡਣਾ ਹੈ। ਸੰਦੇਸ਼ ਛੇਟਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਵੱਡਾ ਜਦ ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਢਾਲਾਂਗੇ ਤਾਂ ਜੀਵਨ ਤੇ ਚੰਗਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਏਗਾ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਬਿਹਤਰ ਇਨਸਾਨ ਬਣ ਸਕਾਂਗੇ।
- ਸਾਡੀ ਭਗਤੀ ਤਦ ਦ੍ਰਿੜ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦ ਸਾਡਾ ਮਨ ਸਿਮਰਨ ਵਿੱਚ ਲੱਗਿਆ ਰਹੇਗਾ, ਸਤਿਸੰਗ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਕੇ ਸਾਡਾ ਮਨ ਇੱਧਰ-ਉਧਰ ਨਹੀਂ ਦੱਤੇਗਾ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਵੀ ਤਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੈ ਜਦ ਸਾਡੀ ਭਗਤੀ ਮਰਿਯਾਦਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇਗੀ।
- ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੋਣ ਤੇ ਕਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਨਫਰਤ ਦਾ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਗ ਨੂੰ ਬੁਝਾਉਣ ਲਈ ਪਾਣੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਫਰਤ ਦੀ ਅੱਗ ਨੂੰ ਬੁਝਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਮਪੂਰਵਕ ਵਿਵਹਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।
- ਉਚ ਸਿਖਿਆ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਨਸਾਨ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਵੀ ਨਰਮ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
- ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਬਿਹਤਰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਜੋ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਿੰਨਾ ਅਸੀਂ ਸੁਕਰਨੇ ਦੇ ਭਾਵ ਵਿੱਚ ਰਹਾਂਗੇ, ਸਾਡਾ ਜੀਵਨ ਓਨਾ ਸੁੰਦਰ ਬਣੇਗਾ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਇਨਸਾਨ ਕਹਾਉਣ ਦੇ ਕਾਬਿਲ ਬਣਾ ਸਕਾਂਗੇ।

- ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਾਤਾ ਸੁਦਿਕਸਾ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜਾ

- ਜੀਵਨ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਹੰਕਾਰ ਦਾ ਤਿਆਗ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਹੰਕਾਰ ਤੋਂ ਪਿ੍ਲਾਂਦਾ ਦਾ ਜਨਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਿਆਰ ਦਾ ਅੰਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ਗੁਰੂ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਹੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸਫਲ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।

- ਬਾਬਾ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜਾ

- ਜੀਵਨ ਦਾ ਇੱਕ ਪਲ ਕਰੋੜਾਂ ਸੌਨੇ ਦੀਆਂ ਮੌਹਰਾਂ ਦੇਣ ਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ।
- ਚਾਣਕਯ
- ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉਤਸਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਕੇਵਲ ਕਾਠ ਦੇ ਪੁੱਤਲੇ ਹਨ।
- ਕਿਸੇ ਦੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਮੰਗਣਾ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵੇਚਣਾ ਹੈ।

- ਬਰਨਾਰਡ ਸਾਅ

- ਕਰਮ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਤੁਹਾਡਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਫਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ।

- ਸ੍ਰੀਮਦਭਗਵਦਗੀਤਾ

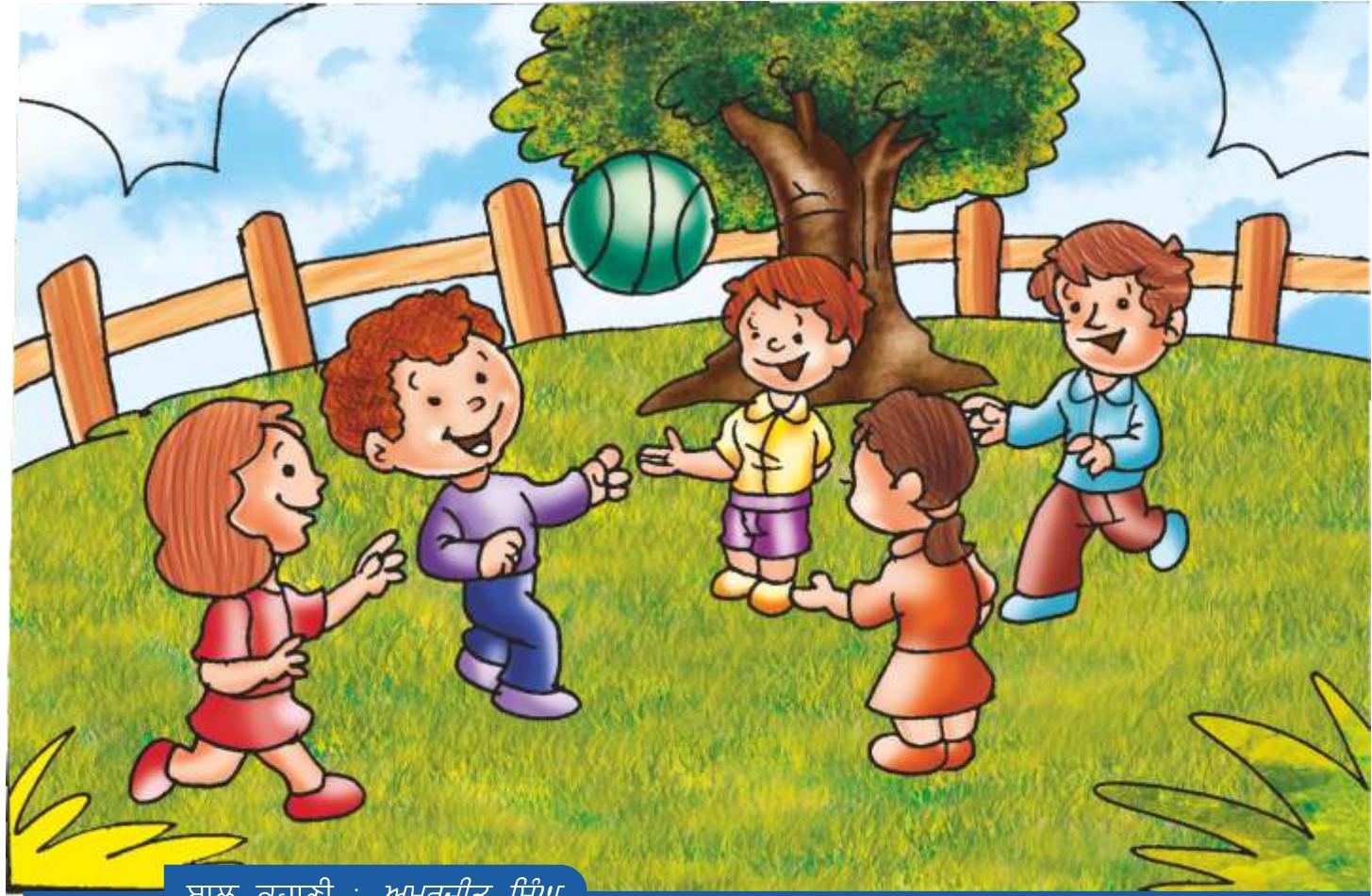
□ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਕਰਤਾ : ਭਿੰਪਲਜੀਤ ਰੰਧਾਵਾ

ਵਿਗਿਆਨਕ ਬੁਝਾਰਤਾਂ

1. ਮੁਖੀਆ ਹੂੰ ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਗੁਹਿਆਂ ਦਾ,
ਲੋਕ ਕਹਿਣ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਤਾਰਾ।
ਮੇਰੇ ਹੋਣ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਸੰਭਵ,
ਰੋਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਮੈਂ ਜਗ ਸਾਰਾ।
2. ਜਿਸ ਦੇ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜੀਵਨ ਸੰਭਵ,
ਠੀਲਾ ਗੁਹਿ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਮੰਨੀਏ।
ਸੂਰਜ ਦੇ ਅੱਗੇ-ਪਿੱਛੇ ਘੁਮੇ,
ਨਾਮ ਦੱਸੋ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਮੰਨੀਏ।
3. ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਹਾਂ ਪਿਆਰਾ ਮਾਮਾ,
ਲੋਕ ਕਹਿਣ ਮੈਨੂੰ ਚੰਦਾ ਮਾਮਾ।
ਮੇਰੇ ਕੌਲ ਪਹਿਲਾਂ ਆਇਆ ਕੈਣ?
ਬੋਲੋ ਬੱਚਿਉ ਕਿਉਂ ਹੈ ਮੌਨ।।
4. ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਰੰਗ ਨਹੀਂ ਹੈ,
ਮੇਰੀ ਕੋਈ ਗੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਸਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ,
ਦੋ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਮੇਰਾ ਨਾਮ,
ਪਿਆਸ ਬੁਝਾਉਣਾ ਮੇਰਾ ਕੰਮ।।
5. ਕਲੋਗੀਨ ਅਤੇ ਚੂਨੇ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ,
ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਹੈ ਮੇਰਾ।
ਮੈਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ਟੇਨੋਟ,
ਰੰਗ ਉਡਾਉਣਾ ਹੈ ਕੰਮ ਮੇਰਾ।।
6. ਛੇਟੇ ਦਾਬ ਤੇ ਗੈਸ ਧਾਰਾਪਵਾਰ ਨਾਲ,
ਮੈਂ ਜਨਮ ਲੈਂਦੀ ਹਾਂ।
ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਚਲਦੀ ਟੇਬੀਆਂ ਰਾਹਾਂ,
ਪਰ ਕਿਰਣਾਂ ਉਤਪਨ ਕਰਦੀ ਹਾਂ।।
7. ਪ੍ਰਥਾ ਅਮਲ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ,
ਹੰਦਾ ਹੈ ਉਪਯੋਗ ਮੇਰਾ।
ਸਾਰਣੀ ਵਿੱਚ 'ਗਈ' ਦਾ ਤੱਤ ਹਾਂ,
ਦੱਸੋ ਨਾਮ ਮੇਰਾ।।
8. ਚੰਦ੍ਰ ਨਹੀਂ ਸੂਰਜ ਨਹੀਂ,
ਨਾ ਦੀਵਾ ਅੰਗਾਰ।
ਪਿੰਡ-ਨਗਰ ਜਗਮਗ ਕਰਾਂ,
ਬਿਨਾਂ ਅੱਗ ਉਜਿਆਰ।।
9. ਮੈਂ ਰਹਿੰਦਾ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਘੇਰੇ,
ਧਰਤੀ ਰਹਿੰਦੀ ਅੰਦਰ ਮੇਰੇ।
ਕੰਮ ਆਵਰਣ ਦਾ ਮੈਂ ਕਰਦਾ,
ਰਾਤ, ਦੁਪਹਿਰ ਅਤੇ ਸਵੇਰੇ।।
10. ਧੂਆਂ, ਸਿੱਟੀ ਅਤੇ ਗੰਦੀਆਂ ਗੈਸਾਂ,
ਮਿਲ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਬਣਾਉਂਦੇ।
ਨਾਮ ਦੱਸੋ ਮੇਰੇ ਤੋਂ,
ਤੁਸੀਂ ਨੁਕਸਾਨ ਉਠਾਉਂਦੇ।।

੫. ਰਾਹੀਂ ਜਲਾਉਣ ਵਿੱਚ
ਛੁਹਾਲ੍ਹ ਓਹ ਰਾਹੀਂ ਹੈ।
੬. ਰਾਹੀਂ ਜਲਾਉਣ ਵਿੱਚ
ਛੁਹਾਲ੍ਹ ਓਹ ਰਾਹੀਂ ਹੈ।
੭. ਰਾਹੀਂ ਜਲਾਉਣ ਵਿੱਚ
ਛੁਹਾਲ੍ਹ ਓਹ ਰਾਹੀਂ ਹੈ।
੮. ਰਾਹੀਂ ਜਲਾਉਣ ਵਿੱਚ
ਛੁਹਾਲ੍ਹ ਓਹ ਰਾਹੀਂ ਹੈ।
੯. ਰਾਹੀਂ ਜਲਾਉਣ ਵਿੱਚ
ਛੁਹਾਲ੍ਹ ਓਹ ਰਾਹੀਂ ਹੈ।
੧੦. ਰਾਹੀਂ ਜਲਾਉਣ ਵਿੱਚ
ਛੁਹਾਲ੍ਹ ਓਹ ਰਾਹੀਂ ਹੈ।

(ਮੁਲਾਕਾ ਦੇ ਸਾਥ)

ਬਾਲ ਕਹਾਣੀ : ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਲੱਡੂ ਚੋਰ ਦੀ ਸਜਾ

ਅ

ਜ ਸਕੂਲ ਬੰਦ ਸੀ। ਸਵੇਰ ਦਾ ਵੇਲਾ ਸੀ। ਦੀਪਕ, ਪਰੇਸ਼, ਪਿੰਕੀ, ਆਂਚਲ ਅਤੇ ਮਨੀਸ਼ ਆਪਣੇ ਘਰ ਤੋਂ ਕੁੱਝ ਦੂਰ ਤੇ ਰੁੱਖ ਦੀ ਛਾਂ ਹੇਠਾਂ ਖੇਡ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਚਾਨਕ ਇੱਕ ਰਿਕਸ਼ਾ ਘਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਕੇ ਠਹਿਰਿਆ। ਮਾਮਾ ਜੀ ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ ਉਤਰੇ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਪਈ, ਉਹ ਦੌੜ ਪਏ। ਨੇੜੇ ਆ ਕੇ ਚੀਕੇ - "ਮਾਮਾ ਜੀ ਆਏ, ਮਾਮਾ ਜੀ ਆਏ।"

ਮਾਮਾ ਜੀ ਨੇ ਪਰੇਸ਼ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ - "ਘਰ ਵਿੱਚ ਕੈਣ ਹੈ?"

"ਮੰਮੀ ?"

"ਪਾਪਾ ਜੀ, ਕੱਲ ਹੀ ਆਫਿਸ ਦੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਗਏ ਹਨ। ਅੱਜ ਕਿਸੇ ਵਕਤ ਵਾਪਸ ਆਉਣਗੇ।" - ਪਿੰਕੀ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ।

ਮਾਮਾ ਜੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਘਰ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ। ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਰੋਲਾ-ਰੋਪਾ ਸੁਣ ਕੇ ਮੰਮੀ ਰਸੋਈਘਰ ਤੋਂ

ਬਾਹਰ ਆਈ। ਮਾਮਾ ਜੀ ਨੇ ਲੱਡੂਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਪੈਕਟ ਉਸ ਵੱਲ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ - "ਲਉ, ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਦਿਓ।"

"ਪਹਿਲਾਂ ਹੱਥ ਧੋਵੋ।" ਮੰਮੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬੋਲੀ - "ਫਿਰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਲੱਡੂ ਦੇਵਾਂਗੀ।"

ਜਦ ਬੱਚੇ ਹੱਥ ਧੋ ਕੇ ਆ ਗਏ ਤਾਂ ਮੰਮੀ ਨੇ ਹੋਰੇਕ ਨੂੰ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਲੱਡੂ ਦਿੱਤਾ। ਬੱਚੇ ਲੱਡੂ ਖਾਂਦੇ ਹੋਏ ਬਾਹਰ ਖੇਡਣ ਨਿਕਲ ਗਏ।

ਬੱਚੇ ਹੋਏ ਲੱਡੂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾ ਕੇ ਮੰਮੀ ਨੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੁਕਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ। ਫਿਰ ਮਾਮਾ ਜੀ ਤੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਗਾਲ-ਚਾਲ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੀ।

ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਮੰਮੀ ਨੇ ਕੁੱਝ ਲੱਡੂ ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਵਿੱਚ ਵੰਡਣ ਦੀ ਸੋਚੀ ਪਰ ਜਿਉਂ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਲੱਡੂਆਂ ਦਾ ਪੈਕਟ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ, ਵੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਈ। ਕਈ ਲੱਡੂ ਗਾਇਬ ਸਨ। ਫਿਰ ਮੰਮੀ ਸਮਝ ਗਈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੀ ਸੈਤਾਨੀ ਪਰੇਸ਼ ਦੀ ਹੈ।

ਘਰ ਵਿੱਚ ਜਦ ਵੀ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਠਾਈ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਮੰਮੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਲੁਕਾ ਕੇ ਕਿਉਂ ਨਾ ਰੱਖ ਦਏ, ਪਰੇਸ਼ ਮੌਕਾ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਭ ਹੀ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਕੁੱਝ ਚੁਗ ਕੇ ਖਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਆਦਤ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਪੱਛਮ ਤੇ ਉਹ ਚਰਾ ਕੇ ਮਿਠਾਈ ਖਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਬੂਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਦੋ ਗੰਦੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਿਠਾਈ ਚੁਗ ਕੇ ਖਾਣਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਝੂਠ ਬੋਲਣਾ।

ਆਂਚਲ ਅਤੇ ਮਨੀਸ਼ ਤੋਂ ਮੰਮੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਪਰੇਸ਼ ਨੇ ਹੀ ਲੱਡੂ ਚੁਗ ਕੇ ਖਾਧੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਮੰਮੀ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਪਰੇਸ਼ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ— “ਬੇਟਾ, ਸੱਚ ਦੱਸ। ਲੱਡੂ ਤੂੰ ਚੁਗ ਕੇ ਖਾਧੇ ਹਨ?”

“ਨਹੀਂ ਮੰਮੀ।” ਹਰ ਵਾਰ ਪਰੇਸ਼ ਇਹੀ ਕਹਿੰਦਾ। “ਫਿਰ ਕਿਸ ਨੇ ਲਏ?”

“ਪਤਾ ਨਹੀਂ।”

ਮੰਮੀ ਹਾਰ ਗਈ ਲੇਕਿਨ ਪਰੇਸ਼ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਬੋਲਿਆ।

ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਜਦ ਮਾਮਾ ਜੀ ਚਲੇ ਗਏ ਤਾਂ ਮੰਮੀ ਨੇ ਪਰੇਸ਼ ਦੀ ਇਹ ਗੰਦੀ ਆਦਤ ਛੁਡਵਾਉਣੀ ਚਾਹੀ। ਉਹ ਉਪਾਅ ਲੱਭਣ ਲੱਗੀ। ਆਖਿਰ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਤਰਕੀਬ ਸੁੱਝੀ।

ਹੁਣ ਉਹ ਪਰੇਸ਼ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ਤੇ ਅਤੇ ਭੋਜਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮਿਠਾਈਆਂ ਹੀ ਖਾਣ ਲਈ ਦਿੰਦੀ ਜਦ ਕਿ ਦੂਸਰੇ ਬੱਚੇ ਚਾਵਲ ਅਤੇ ਰੋਟੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦਾਲ-ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਖਾਂਦੇ। ਇੱਕ-ਦੋ ਵਾਰ ਤਾਂ ਪਰੇਸ਼ ਨੂੰ ਮਿਠਾਈਆਂ ਖੂਬ ਚੰਗੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ ਲੇਕਿਨ ਫਿਰ ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਉਕਤਾ ਗਿਆ। ਮਿਠਾਈਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣ ਲੱਗੀਆਂ ਪਰ ਮੰਮੀ ਉਸ ਦੇ ਸਹਮਣੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਠਾਈਆਂ ਹੀ ਪਰੋਸ ਦਿੰਦੀ। ਉਹਨੂੰ ਬੋਲਣਾ ਪਿਆ—

“ਰੋਜ਼ ਹਰ ਵਕਤ ਮਿਠਾਈਆਂ ਖਾਂਦੇ-ਖਾਂਦੇ ਮੇਰੀ ਹਾਲਤ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ

ਚਾਹੀਦੀਆਂ, ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ।”

“ਫਿਰ ਕੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?” ਮੰਮੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਚਾਵਲ, ਦਾਲ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀ।” ਉਹ ਰੋਣਹਾਕਾ ਜਿਹਾ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲਿਆ।

“ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਅਦਾ ਕਰ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਵੀ ਚੇਰੀ ਕਰਕੇ ਮਿਠਾਈ ਨਹੀਂ ਖਾਏਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਝੂਠ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬੋਲੇਗਾ। ਤਾਂ ਹੀ ਤੈਨੂੰ ਚਾਵਲ, ਦਾਲ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਖਾਣ ਲਈ ਮਿਲਣਗੀਆਂ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮਿਠਾਈਆਂ ਹੀ ਖਾਣੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ।” ਮੰਮੀ ਨੇ ਸਖਤ ਰੁਖ ਅਪਨਾਇਆ।

ਪਰੇਸ਼ ਬੋਲਿਆ — ‘ਮੈਂ ਵਾਅਦਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਹੁਣ ਕਦੇ ਵੀ ਮਿਠਾਈ ਚੇਰੀ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਖਾਵਾਂਗਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਝੂਠ ਬੋਲਾਂਗਾ।’

“ਠੀਕ ਹੈ, ਅੱਜ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਖਾਣ ਲਈ ਚਾਵਲ, ਦਾਲ ਅਤੇ ਦੋ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦਿੰਦੀ ਹਾਂ ਲੇਕਿਨ ਯਾਦ ਰਹੇ, ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਫਿਰ ਕਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਰਗੀ ਹਰਕਤ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ, ਕੀ ਸਜਾ ਮਿਲੇਗੀ?”

“ਨਹੀਂ ਤਾਂ।”

“ਇਹੀ ਸਜਾ ਦੇਵਾਂਗੀ। ਲਗਾਤਾਰ ਇੱਕ ਹਫ਼ਤੇ ਤਕ ਹਰ ਵਕਤ ਤੈਨੂੰ ਕੇਵਲ ਮਿਠਾਈ ਹੀ ਖਾਣ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗੀ। ਦੂਸਰੀ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ।”

“ਨਹੀਂ, ਫਿਰ ਤਾਂ ਮੈਂ ਮਰ ਹੀ ਜਾਵਾਂਗਾ।” ਪਰੇਸ਼ ਚੀਕ ਕੇ ਬੋਲਿਆ।

“ਤਾਂ ਫਿਰ?” ਮੰਮੀ ਨੇ ਪਰੇਸ਼ ਵੱਲ ਨਿਹਾਰਿਆ।

“ਹੁਣ ਮੈਂ ਉਹੋ ਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਕਦੇ ਆਉਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦੇਵਾਂਗਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸਜਾ ਝੱਲਣੀ ਪਏ।”

“ਹਾਂ, ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਲੈ।” ਕਹਿ ਕੇ ਮੰਮੀ ਨੇ ਪਰੇਸ਼ ਲਈ ਚਾਵਲ, ਦਾਲ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਰਸੋਈਘਰ ਵੱਲ ਚਲੀ ਗਈ।

ਚਿੱਤਰਕਥਾ

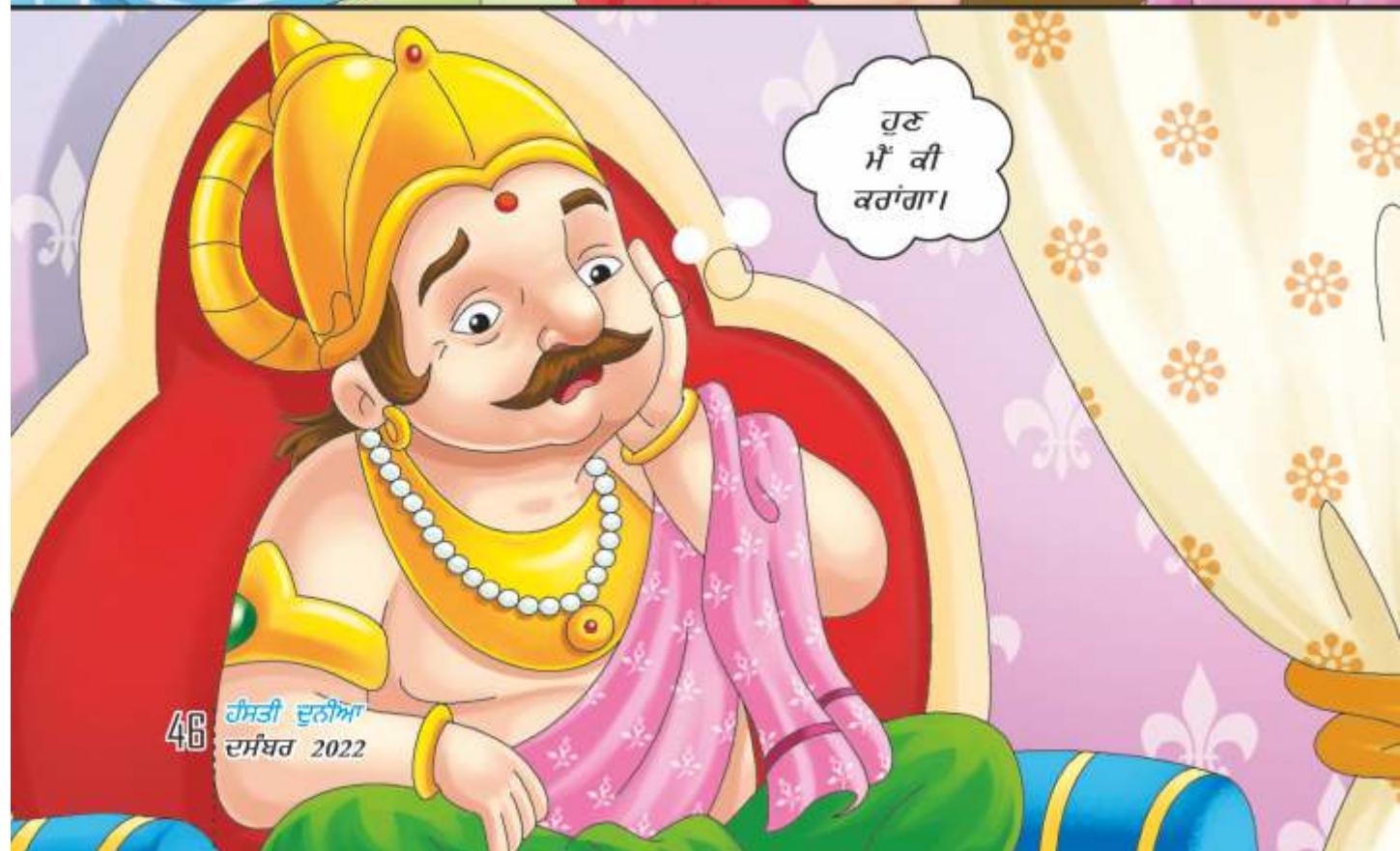
(ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਅਜੈ ਕਾਲੜਾ)

ਕੀੜੀ ਤੋਂ ਸਿੱਧੇ

ਇੱਕ ਵਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਰਾਜਾ ਸਾਗਰ
ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਯੁੱਧ ਵਿੱਚ ਹਾਰ ਗਏ।
ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਬਚਾ ਕੇ ਜੰਗਲ
ਵਿੱਚ ਭੱਜਣਾ ਪਿਆ।

ਹੁਣ
ਮੈਂ ਕੀ
ਕਰਾਂਗਾ।

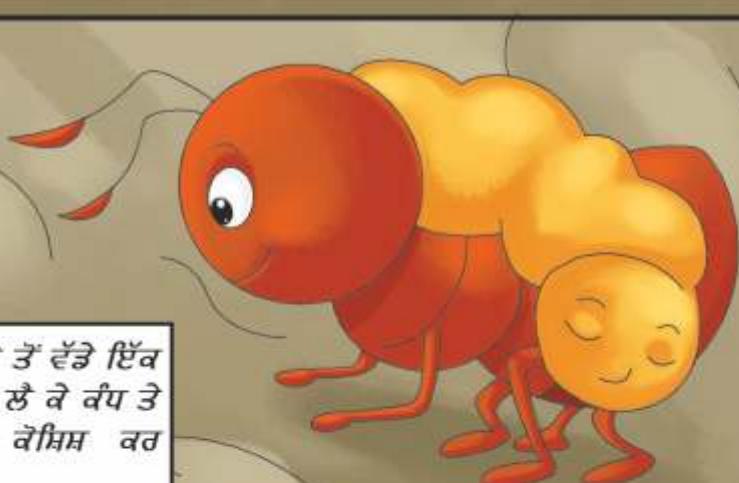

ਉਹ ਇੱਕ ਗੁਫਾ ਵਿੱਚ ਲੁਕ ਕੇ ਰਹਿਣ ਲੱਗੇ।

ਅਗਾਨਕ ਉਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕੰਧ
ਤੇ ਚੜ ਰਹੀ ਕੀੜੀ ਤੇ ਪਈ।

ਕੀੜੀ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਇੱਕ
ਮਰੇ ਕੀੜੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੰਧ ਤੇ
ਚੜ੍ਹਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ
ਰਹੀ ਸੀ।

ਪ੍ਰੰਤੂ ਕੀੜੀ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹਨ ਵਿੱਚ
ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ।

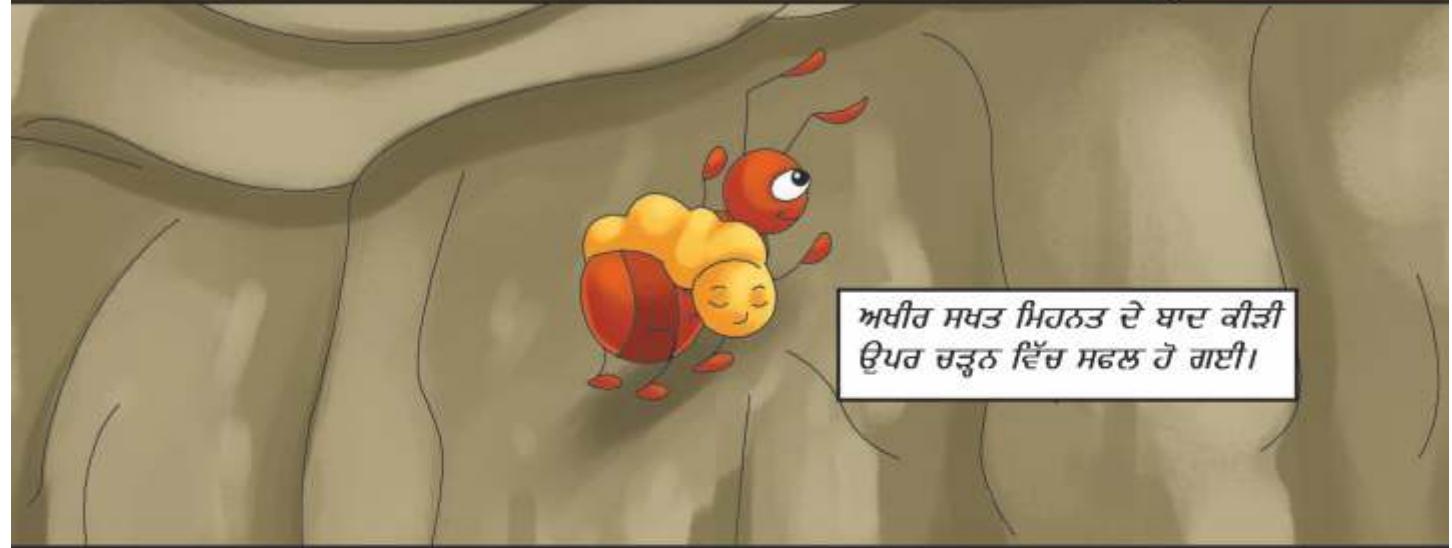

ਵਾਰ-ਵਾਰ ਹੇਠਾਂ ਡਿੱਗਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ
ਕੀੜੀ ਹਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨ ਰਹੀ ਸੀ।

ਉਹ ਕੀੜੇ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਉਪਰ
ਚੜ੍ਹਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਰਹੀ।

ਅਖੀਰ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਬਾਦ ਕੀੜੀ
ਉਪਰ ਚੜ੍ਹਨ ਵੱਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਈ।

ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵੇਖ
ਕੇ ਰਾਜਾ ਦਾ
ਆਤਮਵਿਸ਼ਵਾਸ
ਜਾਗ ਉਠਿਆ।

ਹਣ ਰਾਜਾ ਆਤਮ-
ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਭਰ
ਚੁੱਕਾ ਸੀ।

ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਭਰੇ
ਰਾਜਾ ਨੇ ਸੋਚਿਆ - "ਜਦ
ਇੱਕ ਛੇਟੀ ਜਿਹੀ ਕੀੜੀ
ਵਾਰ-ਵਾਰ ਯਤਨ ਕਰਕੇ
ਸਫਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੈਂ
ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ?"

ਰਾਜਾ ਨੇ ਹਿੰਮਤ ਕਰਕੇ ਯੁੱਧ
ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਉਸ
ਨੇ ਵਿਰ ਸੈਨਾ ਇੱਕਠੀ ਕੀਤੀ।

ਰਾਜਾ ਸਾਗਰ ਪ੍ਰਤਾਪ
ਨੇ ਆਪਣਾ ਲੁਟਿਆ
ਹੋਇਆ ਰਾਜ ਦੁਬਾਰਾ
ਗਮਿਲ ਕਰ ਲਿਆ।

ਇਸ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਿਖਿਆ
ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਤਦ ਤਕ
ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਦ ਤਦ
ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਫਲ ਨਾ ਹੋ ਜਾਏਣ।

ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਪਰਖ

ਦੋਹਾਂ ਚਿਤੱਰਾਂ ਵਿਚੋਂ 10 ਅੰਤਰ ਲੱਭੋ!

radio.nirankari.org

24x7

kids.nirankari.org

Catch the latest episode
on 23rd of every month

www.nirankari.org

Catch the latest episode
on 10th of every month

सुनो तराने
कड़पुराने

Bhakti Sangeet

radio.nirankari.org

Catch the latest episode
on 20th of every month

radio.nirankari.org

Catch the latest episode
on Last Friday of every month

radio.nirankari.org

Catch the latest episode
on 1st & 16th of every month

Video & Audio Webcasts on www.nirankari.org - Every month

SANT NIRANKARI MISSION

Registered with the
Registrar of Newspaper
For India Under RNI No. 32345/1977

: Delhi Postal Regd. No. DL (N)/137/2021-2023
: Licence No. U (DN)-60/2021-23
: Licenced to post without Pre-payment

ਸੰਤ ਨਿਰਕਾਰੀ ਮੰਡਲ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ

ਪੱਤਰ-ਪੱਤਰਕਾਵਾਂ

ਸੰਤ ਨਿਰਕਾਰੀ

❖ ਗਿਆਰ੍ਹਾਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀ 'ਸੰਤ ਨਿਰਕਾਰੀ' ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਮਾਸਿਕ ਪੜ੍ਹਕਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਵਚਨ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵੀ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲ ਭਰਪੂਰ ਰਚਨਾਵਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਏਕ ਨਜ਼ਰ

❖ ਤਿੰਨ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ 'ਪੰਦਰਵਾੜਾ ਅਖਬਾਰ 'ਏਕ ਨਜ਼ਰ' ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਦੈਵੀ ਵਚਨ ਅਤੇ ਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਹੋਰਹੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਸਮਾਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ

❖ ਚਾਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਛੱਪਣ ਵਾਲੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਬੌਧਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਅਨੋਖੀ ਬਾਲ ਮਾਸਿਕ 'ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ' ਵਿਚ ਰੋਚਕ ਕਹਾਣੀਆਂ, ਗਿਆਨ-ਵਰਧਕ ਵਿਗਿਆਨਕ ਲੇਖ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਚਿੱਤਰਕਾਥਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੱਤਰ-ਪੱਤਰਕਾਵਾਂ ਦੀ ਮੰਬਰਸ਼ਿਪ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:-

Tel. : 011-47660200 (Extn. : 862) | Email : Patrika@nirankari.org

ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਲਈ ਸੂਚਨਾ

- ❖ ਕੀ ਆਪਣੂੰ ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ (ਪੰਜਾਬੀ) ਮਾਸਿਕ, ਪੜ੍ਹਕਾ ਲਗਾਤਾਰ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ?
- ❖ ਪੜ੍ਹਕਾ ਵਿਭਾਗ ਰਾਹੀਂ ਹਰ ਮਹੀਨੇ 23 ਤਾਰੀਕ ਨੂੰ *Dispatch* (ਡਿਸਪੈਚ) ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਇਕ ਹਫ਼ਤੇ ਤਕ ਵੀ ਆਪਣੂੰ ਇਹ ਨਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ –
 1. ਅਪਣੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਡਾਕਖਾਨੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।
 2. ਪੜ੍ਹਕਾ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਫੈਨ ਨੰਬਰ 011-47660200 (Extn. : 862) OR Help Line No. 011-47660360 ਤੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰੋ, ਤਾਂਕਿ ਆਪਣੂੰ ਉਸਦੀ ਦੂਜੀ ਕਾਪੀ ਭਿਜਵਾਈ ਜਾ ਸਕੇ।

ਪੜ੍ਹਕਾ ਵਿਭਾਗ, ਸੰਤ ਨਿਰਕਾਰੀ ਮੰਡਲ,
ਨਿਰਕਾਰੀ ਕੰਪੈਲਕਸ, ਬੁਰਾੜੀ ਰੋਡ, ਦਿੱਲੀ-110009